

LUNDS
UNIVERSITET

Idealtyper och stereotyper inom feminism

En kvalitativ studie om kvinnors ställningstagande till feminism och hur detta kan likställas och jämföras med stereotypa föreställningar om feminism och idealtyper utifrån tre valda feministiska perspektiv.

Författare: Hanna Engkvist

Kandidatuppsats (15 poäng)

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Kurskod: MRSK30

Termin: Vårterminen 2014

Handledare: Rouzbeh Parsi, Andreas Tullberg

Omfång: Antal ord (19 659)

**HUMAN
RIGHTS
STUDIES**
LUND UNIVERSITY

Abstract

Feminism is a concept that can be considered extremely topical in Sweden in both the social and political context. Therefore, it is interesting to examine women's position towards the concept and if they want to be identified as a feminist. This study is based on how women's position towards feminism and feminists can be challenged by stereotypes and ideal types in the discourse of the concepts. The study is performed in the form of qualitative research interviews with women aged 20-25. The interviews are designed to focus on how women describe feminism and feminists, and how their opinions can be compared and contrasted with the stereotypes and idealtypes that can be seen as central in the discourse about feminism. In order to study how their perceptions are formed, I have besides using stereotypes and Max Weber's ideal types used a theoretical understanding that is combined of epistemologies represented in liberal feminism, radical feminism and specificity feminism. I have been able to see how perceptions are affected by stereotyped beliefs and ideals and how these can be equated with the three selected feminism approaches. Through the use of a qualitative research study I have been able to take part of the respondents' views of the world of concepts and thus been able to analyze how these stereotypes and ideal types affect women's position and identification with feminism.

Keywords: Feminism, feminists, stereotypes, ideal types, Max Weber, qualitative research interview, liberal feminism, radical feminism and specificity feminism.

Nyckelord: Feminism, feminister, stereotyper, idealtyper, Max Weber, kvalitativ forskningsintervju, liberalfeminism, radikalfeminism och särartsfeminism.

Tack till...

Jag vill rikta ett stort tack till respondenterna som har deltagit i min studie.

Jag vill även tacka mina handledare Rouzbeh Parsi och Andreas Tullberg för deras handledning under arbetets gång.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1. Författarens förförståelser om feminism.....	6
1.2. Nödvändiga förkunskaper.....	6
1.3. Syfte och frågeställningar.....	8
2. Material och avgränsningar.....	9
3. Feministisk forskning, litteraturöversikt och tidigare forskning.....	11
4. Feminism som begrepp.....	15
4.1 Feministiska perspektiv.....	16
4.2. Liberalfeminism.....	16
4.3. Radikalfeminism.....	18
4.4. Särartsfeminism.....	19
5. Stereotypa föreställningar om feminism.....	21
6. Max Webers idealtyper.....	23
6.1 Min tolkning och användning av Weber.....	24
7. Metod.....	26
7.1. Förförståelser.....	26
7.2. Val av metod.....	27
7.2.1 Kritik mot kvalitativa forskningsintervjuer.....	28
7.3 Urvalsprocessen.....	30
7.4 Etiska riktlinjer.....	30
7.5 Intervjun.....	32
7.5.1 Tillvägagångssätt med intervjuer.....	33
8. Idealtyper.....	35
9. Studien.....	36
9.1 Del 1 – Uppfattningar om feminism och feminister.....	36
9.2 Del 2 – Idealtyper inom feminism.....	40
10. Analys och diskussion.....	45
10.1 Stereotypers inverkan på uppfattningar om feminism.....	45
10.2 Beskrivning av respondenternas handlande utifrån idealtyper.....	48
10.3 Metoddiskussion.....	51
10.4 Slutdiskussion.....	52

11. Sammanfattning..... 55

12. Fortsatt forskning.....56

13. Referenser..... 57

Bilaga: Intervjun

1. Inledning

Feminism är ett begrepp som kan anses vara ytterst aktuellt i Sverige idag i både sociala och politiska sammanhang. Feminism kan klassas som ett ideologiskt, politiskt och socialt begrepp, vilket gör det svårt att definiera och rama in. Anhängare till den ideologi som är grunden för begreppets utveckling vill sprida ordet om feminismens nödvändighet. Motståndare till begreppet vill däremot ofta poängtera att feminismen inte behövs i den utsträckning som feminister så ofta påpekar. Svårigheten med att definiera feminism leder till att begreppet ofta missuppfattas i sociala medier eller i andra politiska eller sociala sammanhang. Kopplat till feminism finns det starka stereotypa föreställningar och de försvinner inte bara för att en feminist går emot en ”tänkt” social enhet som feminister karakteriseras utifrån genom olika inriktningar av feminism.

Stereotypa föreställningar kan tolkas ha ett samband med de idealtyper som sociologen Max Weber förespråkar. Det handlar i grund och botten om hur en människa beskrivs och kategoriseras utefter olika ideal eller utefter samhällets konstruktion av ett begrepp. Medan stereotyper beskriver det kategoriserande synsättet på en viss typ av människor så beskriver idealtyperna ”den rena typen” av en social enhet det vill säga, i det här fallet, rena typer av feminister utifrån tre valda feministiska inriktningar.

Mitt intresseområde grundar sig i hur stereotypa föreställningar och idealtyper kan styra en människas val till en identifiering med feminism som begrepp. Eftersom feminism är ett begrepp som grundar sig i kvinnors lika rätt i samhället så vill jag undersöka hur kvinnor ser på feminism och feminister. Den här uppsatsen utgår därför från en kvalitativ studie där fem studerande kvinnor i åldern 20–25 har tillfrågats om hur de ställer sig till feminism och feminister. Studien är indelad i två delar. Den första delen omfattar respondenternas svar och hur dessa kan jämföras med de stereotypa föreställningar som finns i talet om feminism och feminister idag. Den andra delen omfattar tre valda feministiska perspektiv: liberalfeminismen, radikalfeminismen och särartsfeminismen. Intervjufrågorna kan kopplas till utvalda idealtyper från vart och ett av perspektiven. I mina respondenters svar söker jag efter kopplingar till idealtyper för de tre valda perspektiven och huruvida deras svar kan liknas vid eller ses som avståndstagande från stereotypa föreställningar om feminism som begrepp och ideologi.

1.1 Författarens förförståelser om feminism

Under min uppväxt talades det aldrig om feminism hemma, hos släktingar eller hos kompisar. Jag kom att möta begreppet först under skoltiden då det talades om feminism, om än mycket sällan. Eftersom det aldrig lades någon vidare betydelse i feminism så var det inget begrepp som följde med mig och som jag hade några vidare kunskaper om. Därför kunde jag inte identifiera mig med begreppet i en yngre ålder. Det påstods ibland att Sverige inte behövde feminism, vilket jag länge trodde var sant. Men ganska snart insåg jag att detta påstående byggde på okunskap om samhällets struktur och uppbyggnad. Jag började se olika situationer i samhället som gynnade det manliga könet mer än det kvinnliga könet. Jag upplevde situationer där det förekom könsdiskriminering och även normer där kvinnan skulle passa in under olika föreställningar. Jag kände mig inte bekväm i ett sådant normsamhälle där kön fungerar som en första kategorisering av människor och att människor tilldelas egenskaper därefter. Idag är jag positivt inställd till feminism och jag anser att feminism behövs i vårt samhälle. Sverige har en lång väg kvar att gå innan det rättfärdigt kan kalla sig för ett jämställt land och därför är det viktigt att feminismen fortsätter att växa och bli en naturlig del i den svenska politiken. Det finns alltid sidor i en ideologi som kan uppfattas som radikala och icke-önskvärda. Det viktiga i ett sådant läge tror jag är att återta begreppets betydelse och inte låta stereotypa föreställningar av feminism och feminister påverka att någon vill/inte vill identifiera sig med begreppet. Jag återtar feminismen för att jag lever i ett demokratiskt samhälle där jag har rätt till att uttrycka mina egna ståndpunkter. Jag är feminist för att jag är emot könsdiskriminering, rasism och strukturella orättvisor i vårt samhälle.

1.3 Nödvändiga förkunskaper

Feminismen har inte alltid haft samma inflytande i politiska och sociala sammanhang som den kan tolkas ha idag. Feminism var från början ett ord med mycket negativa konnotationer.¹ Det huvudsakliga syftet med feminism har alltid varit en strävan efter ett jämställt samhälle men de som kallade sig för feminister ansågs till en början vara människor som inte anpassade sitt beteende till det som bedömdes vara naturligt i könsuppdelningarna som fanns. Vid den internationella kvinnokonferensen i Paris 1892 kom feminism att bli namnet på den ideologi som utmärktes av en strävan efter jämställdhet.²

¹ Larsson, Lisbeth och Manns Ulla. Feminism. *Nationalencyklopedin*. www.ne.se/feminism (Hämtad: 2014-05-17).

² Ibid.

Feminismen och jämställdhetsarbetet har fått ett starkt fäste i Sverige jämfört med många andra länder. Sverige är idag det fjärde mest jämställda land i världen, vilket kan karakterisera Sverige som ett föredöme i jämställdhetsfrågor.³ I boken *På tal om kvinnor och män. Lathund om jämställdhet* presenterar Statistiska centralbyrån (SCB) aktuell statistik om kvinnor och män som kan användas för att analysera jämställdheten i Sverige. Statistiken visar att Sverige inte rättmätigt kan kallas för ett jämställt land. Bidragande faktorer som alla finns representerade i lathunden om jämställdhet är bland annat ojämlikheter i utbildning, lön, inflytande och makt, hälsa och omsorg. Statistiken visar att det är viktigt med ett fortsatt jämställdhetsarbete för att kunna bekämpa de könsdifferentieringar som finns i Sverige idag.⁴

2005 startades ett nytt politiskt parti i Sverige som ett svar på de könsdifferentieringar som fanns i det svenska samhället. Partiet kallar sig för Feministiskt initiativ och har just feminism och jämställdhet som sina huvudfrågor. Partiet har nått stora framgångar vilket visar sig i partiets ökade väljarantal inför valet både till Europaparlamentet och till riksdagen 2014. Den senaste Sifomätningen visar att Feministiskt initiativ ligger på 2,9 procentenheter⁵ vilket är en ökning med minst 1,9 procentenheter⁶ sedan valet 2010. Detta är en markant ökning och om antalet röster ökar i samma takt kommer partiet med stor sannolikhet att komma in i riksdagen i valet 2014. I EU – valet den 25 maj 2014 fick feministiskt initiativ 5,3 procent av rösterna vilket betyder att partiet fått ett mandat i EU.⁷ Ökningen från valet 2009 är markant. Då fick feministiskt initiativ 2,22 procent av rösterna.⁸ Enligt partiet kan en anledning till dess framgång vara att ”Feministiskt initiativ finns i politiken för att tillföra den saknade dimensionen.”⁹

Ett ökat antal mandatenheter för Feministiskt initiativ kan bero på att människor tilltalas av deras politik om ett ökat feministiskt värde i politiken. Detta kan tolkas som att feminismen

³ Sveriges riksdag. *Sveriges placering i jämställdhetsrankning*. Publicerad: 2011-12-12. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Fragor-och-anmalningar/Svar-pa-skriftliga-fragor/Sveriges-placering-i-jamstalld_GZ12205/ (Hämtad: 2014-05-17).

⁴ *På tal om kvinnor och män. Lathund i jämställdhet*. Statistiska centralbyrån. 2012. http://www.scb.se/statistik/publikationer/LE0201_2012A01_BR_X10BR1201.pdf (Hämtad: 2014-05-17).

⁵ Sifo och SvD-GP. *Väljarbarometern*. 2014. http://www.tns-sifo.se/media/510648/vb_maj_2014_svd.pdf (Hämtad: 2014-05-23).

⁶ Sifo och SvD-GP-SkD. *Väljarbarometern*. 2010. <http://www.tns-sifo.se/media/281796/vb%20maj%202010%20svd.pdf> (Hämtad: 2014-05-23).

⁷ SVT Nyheter. *Valnattsresultat för EU-valet 2014*. Uppdaterad 2014-05-26. <http://www.valresultat.svt.se> (Hämtad: 2014-05-26).

⁸ Valmyndigheten. *Val till Europaparlamentet – Röster*. Publicerad: 2009-06-11. <http://www.val.se/val/ep2009/slutresultat/rike/> (Hämtad: 2014-05-26).

⁹ Feministiskt initiativ. <http://feministisktinitiativ.se/politik/var-politik/> (Hämtad: 2014-05-17), Feministiskt initiativ. <http://feministisktinitiativ.se/fi-firar-nio-ar-med-7-300-nya-medlemmar/> (Hämtad: 2014-05-17).

fortfarande utvecklas och att människor påverkas av en sådan utveckling. Eftersom feminism i Sverige idag inte är densamma som under 1950-talet så går det inte att förutspå hur feminismen kommer att vara i framtiden. Utveckling och förståelse gör att feminism kan tolkas på olika sätt beroende på när en person är född. Därför är det viktigt att ha det här i åtanke vid en studie om feminism och dess anhängare.

Läsaren bör även komma ihåg att begreppet feminism förstås och tolkas på olika sätt beroende på uppväxtmiljö. Kvinnor i Sverige som vuxit upp med rättigheter kan därför svara på ett sätt medan kvinnor med färre rättigheter i andra mindre jämställda länder svarar på ett annat sätt. Detta är en utgångspunkt som jag som forskare är väl medveten om, men den här uppsatsen har inte omfattat en vidgad förståelse av feminism i andra länder utan den har endast fokuserat på förståelsen av feminism i Sverige idag. Detta sker genom intervjuer av kvinnor i åldern 20–25 som är uppväxta i det svenska samhället.

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här uppsatsen är att göra en kvalitativ studie om kvinnors relation till och uppfattning om feminism och feminister. Jag avser undersöka och jämföra hur dessa kvinnors uppfattningar kan jämföras med de idealbilder som finns representerade inom tre olika feministiska inriktningar och även hur dessa kan jämföras med de stereotypa föreställningar som finns i talet om feminism och feminister. Mitt syfte är även att undersöka hur idealtyper och stereotyper påverkar en människas sätt att beskriva en annan människa på grund av övertygelser och personliga val genom kategoriseringar och tillskriva egenskaper.

Följande frågeställningar ligger till grund för uppsatsens studie, analys, resultat och diskussion:

- Hur uppfattar mina respondenter begreppen feminism och feminist och hur kan dessa jämföras med de stereotyper som finns i talet om feminism och feminister?
- Hur kan mina respondenters uppfattningar om feminism jämföras med de idealtyper som framställs i liberalfeminismen, radikalfeminismen och särartsfeminismen?

2. Material och avgränsningar

Materialet består främst av mina respondenters svar och bemötande under de kvalitativa forskningsintervjuerna. Materialet är framtaget genom riktlinjer som ska finnas till hands för mig som forskare och intervjuare under djupintervjuerna. Dessa riktlinjer har tydliggjort vilka frågor som jag vill ska bli besvarade och även hjälpt mig att hålla mina frågor kopplade till mitt syfte och till mina frågeställningar. Detta betyder att frågorna grundar sig i ämnen som rör de framställda idealtyper som finns representerade i mina tre valda feministiska inriktningar, det vill säga liberalfeminismen, radikalfeminismen och särartsfeminismen. Jag har därför genom ett sådant här tillvägagångssätt kompletterat de kvalitativa forskningsintervjuerna med material som representerar och beskriver tolkade idealtyper från olika feministiska perspektiv.

Primärmaterialet i den här uppsatsen är en kvalitativ studie av hur kvinnor i urvalsgruppen uppfattar feminism som begrepp och om deras relation till feminism samt av vilka föreställningar de har angående feminister. Studien syftar även till att ta reda på hur dessa uppfattningar och föreställningar kan påverkas genom stereotyper och idealtyper.¹⁰ Den här studien är grunden till min frågeställning och styr därmed den. Primärmaterialet från djupintervjuerna har använts till att göra jämförelser mellan de olika respondenternas föreställningar och de tre feministiska perspektiv som är representerade i uppsatsen. Primärmaterialet baseras alltså på de fem respondenternas svar under djupintervjuerna. Detta har krävt noggranna förberedelser av mig som intervjuare vad gäller hanteringen av intervjuerna, valet av frågor och utformningen av intervjuerna. Mina djupintervjuer är representerade av urvalsgruppen (se avsnitt 6.3).

För att jag ska kunna förstå hur mina respondenter antingen reagerar på, tar till sig eller gör motstånd till feminism så har det varit viktigt att jag haft tillgång till kunskap om feminism och om de feministiska perspektiven jag valt att använda som inriktningar i den här uppsatsen. I detta syfte har jag grundligen inhämtat information och kunskap för att göra en rättvis bedömning av mina respondenters bemötande och svar under intervjuerna.¹¹

Eftersom det finns mycket material som är kopplat till forskning om feminism och feminister har jag behövt göra avgränsningar i fråga om valet av lämpligt *sekundärmaterial*. En sådan

¹⁰ Se bilaga 1.

¹¹ Skeggs, Beverly. *Att bli respektabel. Konstruktioner av kön och klass*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB. 1999. S. 224.

avgränsning är till exempel valet av tre feministiska perspektiv, vilka anses vara betydande inom den feministiska teorin och vetenskapen, som visade sig nödvändig av tids- och utrymmesskäl. Som sekundärmaterial har jag använt mig av litteratur som speglar de åsikter och idealbilder som representerar de feministiska inriktningarna jag valt. Sekundärmaterialet grundar sig på så vis till stor del i liberalfeministisk, radikalfeministisk och särartsfeministisk representativ text. Annat sekundärmaterial jag har använt mig av är litteratur som beskriver den påverkan som idealtypiska och stereotypa föreställningar har på människors val. Ett sådant centralt verk har vara boken *Att bli respektabel*, skriven av Beverly Skeggs. Skeggs beskriver förståelsen kring svårigheterna med att definiera feminism som ett ideologisk, politiskt och socialt begrepp. Skeggs har även ställt sig frågande till hur kvinnor ställer sig bakom feminismens betydelse men inte vill identifieras som feminister på grund av de etiketter som följer av en sådan identifiering. Andra centrala böcker har varit *Stereotyper, kognition och kultur* av Perry R. Hinton och *Sociologisk teori* av Sverre Moe. Sekundärmaterialet har kompletterats med artiklar och andra litterära verk om tidigare forskning om feminism och andra för den här uppsatsen relevanta områden.

Som forskare är det viktigt att handskas med sitt material med en viss skeptisk grundhållning för att undvika felaktiga och opålitliga källor.¹² Ett grundsteg i en korrekt källkritik är att undersöka om materialet är *äkta*. För att kontrollera att materialet är sanningsenligt är det nödvändigt att kontrollera att materialet överensstämmer med den tidsepok då texten producerades. Ett sätt att kontrollera textens *oberoende* är att bekräfta texten i ett annat ursprung. På så vis blir källan mer trovärdig. En annan faktor som jag har behövt ha i åtanke är att det är svårare att bemöta den här uppsatsens sekundärmaterial än primärmaterial, på grund av att jag genom sekundärmaterialet hanterar material som innebär ett återberättande av vad någon annan har sagt. Det har varit viktigt att jag som forskare haft i åtanke under vilken tid en viss text skrevs och producerades i, därför kommer jag att lägga vikt vid *samtidighet* då samtida texter kan anses vara mer trovärdiga. Det har till slut varit mycket viktigt att jag som forskare kontrollerar historiska påståenden som ibland kan anses vara tendentiösa. Källans ursprung kan beskriva en verklighet genom avsiktligt tillrättalagda berättelser. Genom att fokusera på *tendensen* så har jag funderat över under vilka omständigheter en berättelse blivit till och därmed kritiskt kunnat granska sanningshalten hos berättaren.¹³

¹² Esaiasson, Peter. Oscarsson, Henrik. Gilljam, Mikael. Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3. Uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB. 2007. S. 313.

¹³ Esaiasson, Peter. Oscarsson, Henrik. Gilljam, Mikael. Wängnerud, Lena. 2007. 313ff.

3. Feministisk forskning, litteraturöversikt och tidigare forskning

Det finns flera olika typer av forskning inom områden där kön anses vara det väsentliga i en undersökning. Tre utmärkande forskningssätt inom ”kön” är kvinnoforskning, feministisk forskning och genderforskning.¹⁴ Magdalena Hallberg menar i sin avhandling *Kunskap och kön. En studie av feministisk vetenskapssyn* att det finns väsentliga skillnader mellan dessa olika forskningssätt. Den typ av könsforskning som jag finner mest lämpad till min studie är den feministiska forskningsvetenskapen. Feministisk forskning baseras på feministiska teorier, värderingar och idéer. Den feministiska forskningen beskriver de könsskillnader som utmärks i samhället och problematiserar sedan dessa. På grund av att forskningen genomsyras av feministiska ståndpunkter får den ett vetenskapligt värde. Vetenskapssynen är att förändra och avvisa dagens vetenskap som innehåller rådande vetenskapsideal och forskningspraxis och på så vis kan den feministiska forskningen tolkas vara hård mot den verklighet som vi har idag när det kommer till könsdifferentieringar.¹⁵ Feministisk forskning grundar sig idag på flera olika feministiska perspektiv som alla har sin grund i olika kunskapsteorier. Det som kan tolkas skilja dessa perspektiv åt är till exempel ”hur kunskap kan rekonstrueras utifrån en feministisk ståndpunkt”.¹⁶ Några av de mest framträdande feministiska forskningsideologierna är den liberala feminismens epistemologi, radikalfeminismen och den socialistiska feminismens epistemologi.¹⁷ Jag har i min undersökning valt att använda två av dessa tre epistemologier.

Forskningsläget kring feminism kan uppfattas vara oöverkomligt på grund av det stora utbudet. För att få grepp om forskningen har jag valt att fokusera på forskning inom det område som beskriver talet runt feminism och feminister och hur människor ställer sig till begreppen. Jag redogör nedan för några av de centrala verk som har legat till grund för de feministiska perspektiv som har beskrivits och diskuterats i den här uppsatsen. Följande verk har utefter mitt primärmaterial fungerat som grundpelare i min uppsats: *Radical Feminism Today* av Denise Thompson, *Liberal feminism* av Lars Leijonborg (m fl), *Feminist Theory, The Intellectual Traditions of American Feminism* av Josephine Donovan och *Moderna samhällsteorier, traditioner, riktningar, teoretiker* av Per Månsson (red). De litterära verken

¹⁴ Hallberg, Margareta. *Kunskap och kön. En studie av feministisk vetenskapsteori*. Daidalos AB. 1992. S. 63ff.

¹⁵ Hallberg, Margareta. 1992. S. 69ff.

¹⁶ Hallberg, Margareta. 1992. S. 78.

¹⁷ Hallberg, Margareta. 1992. S. 75ff.

visar på tidigare forskning kring feministiska perspektiv och dess betydelse för feminism som begrepp och utveckling.

Jag sökte mest grundligen i forskning kring människors uppfattningar om feminism. Jag fann bland annat en artikel som har fungerat som en tankeställare och inspirationskälla kring hur människor ser på feminism idag och hur feministisk teori upprätthålls av feminister. Artikeln heter "I Am Not a Feminist, But . . .": How Feminism became the F-Word", skriven av Toril Moi. Moi diskuterar i sin text hur feminism kan tolkas vara så negativiserat i dagens samhälle. Många kvinnor och män står för jämställdhet men vill inte bli identifierade med feminism eftersom de då tillskrivs egenskaper genom stereotypa föreställningar om feminismen. Enligt Moi är framtiden för feminismen osäker. Moi menar att hon kan dra den slutsatsen utifrån ett test hon gör på sina elever som hon har i en grundutbildning som heter "Feminist Classics". Moi frågar eleverna om de kallar sig för feminister. Svaret hon oftast får på den frågan är nej. När hon sedan frågar vidare om eleverna är för jämställdhet mellan män och kvinnor får hon alltid svaret ja. När det går upp för eleverna att det är frihet, jämlikhet och rättvisa för kvinnor som hon menar med feminism så ändrar några av eleverna sina åsikter och vill gärna kalla sig för feminister. Men några av eleverna har svårt att kalla sig för feminister och anledningen till detta menar Moi har att göra med de egenskaper som följer en sådan identifiering. Om de skulle säga att de är feminister så skulle de tillskrivas egenskaper som dominant, aggressiv, intolerant och de skulle anses bära på ett stort mansförakt. Moi talar även om att många människor idag använder uttryck som: "Jag är inte en feminist, men." Moi menar på att extremistiska föreställningar om feminister påverkar kvinnor och mäns val till en identifiering med begreppet. Mojs slutsats är att feminism genom studenters och mediers föreställningar om begreppet har blivit det outhärliga F-ordet som klingar i negativa toner.¹⁸

Jag fann Mojs teorier väldigt intressanta och inspirerades därför till att göra en liknande studie. Istället för att studera flera studenters uppfattningar om feminism och feminister har jag valt att göra djupintervjuer med fem kvinnor för att på ett mer grundligt sätt komma underfund med hur deras uppfattningar om feminism och feminister kan jämföras med de stereotyper som florerar kring begreppen.

En annan inspirationskälla har varit Catharina Johansson och Ingela Strands kandidatuppsats: *Uppfattningar om feminism, kvinnligt/manligt och jämställdhet*. Deras uppsats handlar om att

¹⁸ Moi, Toril. "I Am Not a Feminist, But . . .": How Feminism Became the F-Word". Publicerad: 2006. The modern language association of America.
http://www.torilmoi.com/wpcontent/uploads/2009/09/Moi_PMLA_2006.pdf (Hämtad: 2014-05-23).

undersöka kvinnors uppfattningar om feminism, kvinnligt/manligt och jämställdhet genom kvalitativa forskningsintervjuer. Jag har här blivit inspirerad till att göra en kvalitativ forskningsstudie med enbart kvinnor som respondenter. Min uppsats är dock representerad av en annan urvalsgrupp än vad Johansson och Strands uppsats är. Deras urvalsgrupp är inriktad på kvinnor i åldern 30–40 år som också har en position inom arbetslivet och lever i en typisk familjesituation med partner och barn. Johansson och Strands slutsatser om feminism blev att uppfattningarna av feminism från deras urvalsgrupp till största del var negativa. Många av respondenterna var positiva till det som Johansson och Strand valde att definiera feminismen som men ville inte bli identifierade med begreppen feminism eller feminist. Johansson och Strand lyfter fram i uppsatsen att anledningen till att deras respondenter till stor del inte ville identifiera sig med feminism (nio kvinnor av tio) kan vara att kvinnorna saknar utbildningskapital som innebär att de saknar tillgång till de akademiska definitionerna av feminism. Respondenterna har till stor del tagit till sig mediernas bild av feminism och feminister som till stor del kan tolkas vara negativ. I Johansson och Strands diskussion så går det att se att flera av deras respondenter har påverkats av stereotypa föreställningar om feminism och feminister. Feminister liknades med kroppsbehåring, manhatare och bh-brännare. I Johansson och Strands jämförelse med feministiska perspektiv så blev liberalfeminismen och särartsfeminismen mest representerade genom deras respondenter.¹⁹

Jag blev inspirerad till att göra en liknande undersökning men min studie är utformad på ett annat sätt. Jag har lagt allt fokus under intervjuerna på feminism och feminister istället för att använda jämställdhet och kvinnligt/manligt som två separata kapitel. På så vis har jag lagt ett större fokus och fått ett större djup på feminism.

För att inte glömma den makt som människor har att påverka andra människors förståelser kring ett fenomen tänkte jag slutligen att jag skulle lyfta fram ett namn som jag ofta har stött på i feministiska debatter i sociala medier. Personen heter Pär Ström. Hans uttalanden hamnar ofta i hetluften där feminister rasar. I en debattartikel i *Dagens nyheter* uttalade han sig på följande sätt: ”Jag är jämställdist. Det är feministerna som är anti. Närmare bestämt antijämställdister.”²⁰ Ström skriver i samma artikel att feminismen är färdig i Sverige då den har utbrutit i ren extremism. Det är dags för jämställdhetens tid. En sådan ny tid menar Ström

¹⁹ Strand, Ingela och Johansson, Catharina. *Uppfattningar om feminism, kvinnligt/manligt och jämställdhet*. C-uppsats. Halmstad Högskola. 2006.

²⁰ Ström, Per. ”Feministerna har inte kunnat hantera sin framgång.” *Dagens nyheter*. Publicerad: 2012-02-10. <http://mobil.dn.se/kultur-noje/kulturbedatt/per-strom-feministerna-har-inte-kunnat-hantera-sin-framgang/> (Hämtad: 2014-05-24).

skulle innebära ett samhälle som byggs på samma förutsättningar för båda könen vilket enligt Ström ska innebära en exkludering av kvotering och annan könsdiskriminering. Han menar kort och gott att det nu är dags för rättvisan, vilket inte har något med feminismen att göra.²¹ Ström har även skrivit boken *Sex feministiska myter* som grundar sig på en beskrivning av de feministiska myter som han menar har konstruerats och införlivats i samhället och skapat en felaktig och missvisande bild av kön. Ström hävdar med statistiska uppgifter att myterna inte har något som helst stöd i verkligheten och kan därför inte tas på allvar. Enligt Ström är de sex myterna följande: kön är en social konstruktion, kvinnor får lägre lön för samma jobb, kvinnor har svårare att göra karriär, män slår kvinnor, kvinnor dubbelarbetar och kvinnor får sämre sjukvård.²²

Per Ströms sex feministiska myter har granskats, bemötts och kritiserats av Anne Boschini, Astri Muren, Mårten Palme och Mats Persson i artikeln ”Vetenskapliga sanningar och feministiska myter”. De anser att det krävs en opartiskhet i urvalet av statistiska uppgifter för att kunna påvisa sanningsenliga fakta.²³ De här delade uppfattningarna är ett tecken på att forskare inom feminism inte är eniga.

Det som jag anser att föregående forskning saknar är mer djupgående frågor som skulle kunna ge tydligare och mer raka svar angående respondenters uppfattningar om feminism och feminister. Jag har därför i min uppsats fokuserat på faktorer som feministiska perspektiv ofta inkluderar i talet om feminism. Det handlar om faktorer som bland annat biologiska skillnader, tillvägagångssätt mot kvinnoförtryck samt en direkt fråga till respondenterna om de själva tycker att de påverkas av stereotyper och den ”ideala” feministen. Jag kommer även att nyansera avspeglingen av den teoretiska ansats som ska fungera som en gemensam utgångspunkt för den här uppsatsen. Teoribildningen kommer alltså bestå dels av den epistemologi som speglar de tre valda feministiska perspektiven och dels av de idealbilder som Max Weber använder som en metod till att beskriva hur människor påverkas utifrån ideal av en viss social enhet. Stereotypa föreställningar om feminism kommer även att fungera som en central utgångspunkt genom hela uppsatsen.

²¹ Ibid.

²² Ström, Pär. *Sex feministiska myter*. Stiftelsen Den nya välfärden. http://www.dnv.se/wp-content/uploads/2013/09/Sex_feministiska_myter_bok.pdf. 2011. (Hämtad: 2014-05-24). S. 9f, 79ff.

²³ Boschini, Anne. Muren, Astri. Palme, Mårten och Persson, Mats. ”Vetenskapliga sanningar och feministiska myter”. nr 6, 2011. Årgång 39. <http://nationalekonomi.se/filer/pdf/39-7-abammppm.pdf> (Hämtad: 2014-05-24).

4. Feminism som begrepp

Problemet som uppstår i den här studien är hur svårt det är att definiera feminism som begrepp och även hur svårt det är att beskriva en feminist som person utifrån en allmängiltig accepterad förklaring. Beverly Skeggs menar i sin bok *Att bli respektabel* att det alltid har funnits och kommer alltid att finnas människor som tolkar feminism på olika sätt och därför är det nästan omöjligt att komma överens om en gemensam och hållbar definition.²⁴ Feminism kan uppfattas vara ett stort ord i internationella och nationella sammanhang men det bör inte ses som ett universellt begrepp med en allmängiltig betydelse. Begreppets innebörd och betydelse är föremål för återkommande diskussioner och debatter. Problematiken uppstår eftersom definitionen av feminism och feminister påverkas av vad någon som identifierar sig med feminism säger och hur hen handlar.²⁵ Som författare till den här uppsatsen undviker jag en ensidig definition av feminism eftersom det finns olika sorter av feminism och jag vill inte utesluta någon läsares övertygelser. Jag kommer därför undvika definitioner av feminism som inte finns representerade i de tre valda feministiska perspektiven, vilka är centrala för den här uppsatsen.

Det finns många olika feministiska inriktningar som alla talar om kampen för jämställdhet. Anledningen till detta kan vara att feminismen vuxit sig stark med tiden och att den idag har blivit framgångsrik och har ett stort inflytande i både sociala och politiska sammanhang.²⁶ På grund av det stora inflytande som feminismen fått på senare år så är det viktigt att feminism inte endast ses som en ideologi utan även en social rörelse och som en politisk etikett. Fastän de feministiska inriktningarna har olika ståndpunkter inom feminism så finns det en central likhet mellan alla inriktningar, vilket är just det feministiska. På grund av den slagkraft feminism fått på det politiska planet så utmärks skillnaderna mellan de olika inriktningarna tydligare. Inriktningarna lägger fokus på olika typer av kvinnligt förtryck i samhället men i grund och botten så baserar alla inriktningarna sina ståndpunkter på kvinnans utsatta position i samhället, som av de flesta feminister uppfattas vara en position som är underlägsen mannens.²⁷

²⁴ Skeggs, Beverly. 1999. S. 223.

²⁵ Thompson, Denise. *Radical feminism today*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage Publications Ltd. 2001. S. 3.

²⁶ Skeggs, Beverly. 1999. S. 223f.

²⁷ Hallberg, Margareta. 1992. S. 53f.

Att det finns så många olika betydelser av begreppet feminism kan göra det svårt för kvinnor att identifiera sig med begreppets betydelse och vissa kvinnor kan se det som ej önskvärt att tilldelas en feministisk etikett på grund av innebörden i en feminists åsikter och ideologi. Majoriteten av kvinnor i Sverige idag är för jämställdhet mellan könen men det finns många av dessa kvinnor som inte vill kalla sig för feminist på grund av att det tillför egenskaper till karaktären som de vill inte vill identifiera sig med.²⁸

4.1 Feministiska perspektiv

För att kunna använda mig av begreppsliga betydelser så kommer jag att avgränsa den feministiska förståelsen till tre inriktningar. De tre olika inriktningarna står alla i grund och botten för ett jämställt samhälle mellan män och kvinnor men förstår ojämlikheterna och tillvägagångssättet för att nå det slutgiltiga målet på olika sätt. De tre feministiska inriktningarna som är representerade i min undersökning är följande:

- Liberalfeminism
- Radikalfeminism
- Särartsfeminism

Jag har i följande tre avsnitt beskrivit de olika feministiska perspektiven och vad som utmärker just dessa för att senare i analysen undersöka de idealtyper som representeras av vart och ett av perspektiven.

4.2 Liberalfeminism

Eftersom ett sätt att definiera feminismen utgår från politik har jag försökt rama in begreppet utifrån politiska definitioner. Politikern Lars Leijonborg beskriver i boken *Liberal feminism* det feministiska perspektiv som han anser vara den mest moderna feministiska inriktningen som vill bekämpa de strukturerade könsskillnaderna i samhället tillsammans med både män och kvinnor. Leijonborg menar att liberalfeminismen ser strukturerna men perspektivet grundar sig först och främst till att se individer. På så sätt så fungerar liberalfeminism som ett sätt att respektera det individuella. Ojämlikheterna som sker på grund av kön ses därför av en liberal feminist utifrån ett individperspektiv.²⁹

²⁸ Skeggs, Beverly. 1999. S. 226.

²⁹ Leijonborg, Lars. Liberal Feminism – befriande positiv. I *liberal feminism*, Lars Leijonborg (m fl.). S. 9-31. Stockholm: Ekerlids Förlag. 2001. S. 10ff.

”Liberal feminism är en verklighetsuppfattning och ett instrument, som syftar till det som alltid varit liberala feministers mål: kvinnors frigörelse.”³⁰ Ulf Öfverberg poängterar i citatet liberalfeminismens och liberalfeministers mål och syfte. Den kvinnliga frigörelsen är central i den liberala feministiska kampen. Liberalfeminism och liberalfeminister kämpar för att kvinnor ska ha lika rätt och förutsättningar som mannen för att det ska bli ett jämställt samhälle. Kvinnor ska därför få makt över sitt egna liv vilket bland annat innebär makt över sin ekonomi, sin vardag, sitt arbetsliv och sin framtid. Det innebär också att kvinnan under samma förutsättningar som mannen får tillgång till de moraliska värden som krävs för ett värdigt liv och jämlikhet. De moraliska värdena grundar sig bland annat i självrespekt, autonomi och rättigheter. För att kunna nå jämställdhet bland könen så menar många liberalfeminister att kravet för kvinnors självständighet är att upphäva de könsroller som finns i samhället. Könsrollerna bildar normer om vad som anses vara kvinnligt vilket kan tolkas skapa obalans mellan manligt och kvinnligt.³¹

Liberalfeminismen grundar sig inte i att kvinnorna ska ta över makten över männen utan i att de ska ta över makten över sig själva, som individer. Mary Wollstonecraft, en av de viktigaste och största teoretikerna inom liberalfeminismen, menade att kvinnor inte kan frigöra sig om de inte separerar sig själva från männen och blir oberoende av mannen.³² Liberalfeminismen poängterar att kvinnor och män har samma förmågor men eftersom kvinnor och män kategoriseras utefter kön så har könen inte samma möjligheter, eller rättare sagt, kvinnan har inte samma förutsättningar som mannen.³³

”Alla människor har rätt till lika omtanke och respekt och alla har samma möjligheter.”³⁴ Ulf Öfverberg beskriver med citatet den eftersträvande utgångspunkten med liberal feminism. Han understryker hur liberal feminism ska fungera som en ståndpunkt för att kön inte ska spela någon roll i en människas liv. Alla människor ska ha samma rättigheter oberoende av kön och alla människors intressen måste tas på allvar för att kunna nå ett jämställt samhälle.³⁵

Liberalfeministen Linda Genf menar att en förändring av normer måste ske för att ett jämställt samhälle ska kunna nås, till exempel strukturerade orättvisor i arbetslivet. Genf anser också

³⁰ Öfverberg, Ulf. Liberal feminism I historisk och ideologisk belysning. I *Liberal feminism*, Lars Leijonborg (m fl.). S. 109-128. Stockholm: Ekerlids Förlag. 2001. S. 128.

³¹ Öfverberg, Ulf. 2001. S. 119, 127f. Leijonborg, Lars. 2001. S. 14f.

³² Donovan, Josephine. *Feminist Theory, The Intellectual Traditions of American Feminism*. New York: The Continuum Publishing Company. 1991. S. 11.

³³ Leijonborg, Lars. 2001. S. 10.

³⁴ Öfverberg, Ulf. 2001. S. 112.

³⁵ Ibid.

att det är problematiskt att se kvinnor som en särart som blir orättvist behandlade i samhället gentemot männen eller som att kvinnor själva genom individens kraft skapa ett liv utan strukturella orättvisor. Hon menar att liberala politiker bör bli bättre på att synliggöra de strukturer som påverkar kvinnors rättigheter och möjligheter.³⁶

4.3 Radikalfeminism

Det utmärkande för radikalfeminism och även för radikalfeminister är att dessa anser att ojämlikheterna mellan män och kvinnor bygger på att hela samhället är konstruerat efter manlig dominans och kvinnlig underordning. På grund av detta uppbyggda samhälle menar radikalfeminismen att männen har fler fördelar än vad kvinnan har. Många forskare inom denna inriktning menar att den manliga dominansen är tydligast i sexualiteten som i sin tur styrs av den manliga blicken och där kvinnorna styrs av att passa in i idealtypiska normer som grundar sig i kvinnlighet, åtrå, lust och sexualitet. Somliga radikalfeminister menar att förtrycket börjar redan vid födseln då kvinnan som person påklistras normer av hur hon ska bete sig och vad som förväntas av henne. Biologiska skillnader kan också ses som en motgång mot den kvinnliga frigörelsen som till exempel barnafödande. Ett alternativt sätt för en kvinna att leva för att neutralisera dessa förhållanden och för att normalisera kvinnor är att leva i ett samkönat förhållande. På så sätt menar en del radikalfeminister att den manliga dominansen inte kan vinna över individen, i alla fall inte sexuellt.³⁷

Radikalfeminister [...] ser alla förtryck som intimt sammankopplade med varandra, inte som separata system av förtryck.”³⁸ Citatet menar att kvinnliga förtryck inte enbart kan ses som problematiska när de sker i situationer som i arbetsliv utan alla typer av förtryck måste synliggöras i samhället för att understryka vikten av att förebygga de kvinnliga förtrycken. Många radikalfeminister menar att det är viktigt att prata om livshändelser som sexuella övergrepp, könsroller i hemmet och könsdiskriminering inom arbetsplatser som gemensamma förtryck. Att alla typer av könsdiskriminering handlar om mannens dominans och att det är viktigt att se alla typer av förtryck, inte bara de mest framträdande.³⁹

³⁶ Genf, Linda. Fri som fågeln men fången i burens – om strukturernas makt över individen i arbetslivet. I *Liberal feminism*, Lars Leijonborg (m fl.). S. 87- 97. Stockholm: Ekerlids Förlag. 2001. S. 96f.

³⁷ Ljung, Margareta. Feministisk teori. I *Moderna samhällsteorier, tradition, riktningar, teoretiker*, Per Månsson (red). S. 220-260. Stockholm: Bokförlaget Prisma. 6. Uppl. 2003. S. 227ff

³⁸ Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL. Kvinnors sexualitet, könsbyte och lesbisk separatism. Publicerad: 1999-12-21. <http://www.rfsl.se/?p=3815&aid=5729> (Hämtad: 2014-05-05).

³⁹ Ljung, Margareta. 2003. S. 227

Radikalfeminister menar att förtrycket av kvinnor i samhället bygger på det manliga herraväldet som styr samhället och även kvinnlig underkastelse. För att förändra mannens dominans och kvinnans underordnade position i samhället ser radikalfeministerna feminism som lösning till denna revolutionerande handling.⁴⁰

En central tes är att det är patriarkatet och den manliga dominansen som ligger till grund för det kvinnliga förtrycket. Somliga radikalfeminister kan mena att kvinnor tillsammans med andra kvinnor bör bekämpa de som förtrycker, vilket enligt perspektivets ideologi är männen. Radikalfeminister tror starkt på kvinnans framtida roll i samhället som många av anhängarna menar på måste förändras till det bättre för kvinnorna.⁴¹

4.4 Särartsfeminism

Nationalencyklopedin beskriver särartsfeminism på följande sätt: ”feministisk riktning som menar att man i kampen för kvinnors lika rättigheter måste utgå från att kvinnor och män är biologiskt olika”.⁴² Utifrån Nationalencyklopedins beskrivning så kan det tolkas som att särartsfeminism grundar sig i biologiska skillnader och perspektivets syn på hur kvinnors rättigheter och ställning i samhället kan förbättras genom att acceptera de biologiska skillnaderna mellan män och kvinnor istället för att vända dem ryggen och ignorera att de finns.

Särartsfeminister menar att genom att acceptera dessa skillnader kan kvinnan använda sig av sina medfödda egenskaper och göra det kvinnliga könet starkare. På så vis menar särartsfeminismen att skillnader mellan könen och ett uppmärksammande av dessa skillnader inte bör ses som diskriminering av kvinnor eller som att kvinnor är underordnade männen. Utan det som bör ses som diskriminerande är när kvinnors kvaliteter och naturliga egenskaper inte anses ha samma värde som männens kvaliteter och naturliga egenskaper. Enligt särartsfeminismen är feminismens viktigaste uppgift att lyfta fram kvinnan i ljuset vilket betyder att det är viktigt att lyfta fram hennes biologiska arv som anses vara viktigt av män och kvinnor att bibehålla.⁴³

⁴⁰ Donovan, Josephine. 1991. S. 142

⁴¹ Donovan, Josephine. 1991. S. 142f

⁴² Särartsfeminism. *Nationalencyklopedin*. <http://www.ne.se/särartsfeminism> (Hämtad: 2014-05-14).

⁴³ Magnusson, Eva. *PSYKOLOGI OCH KÖN. Från könsskillnader till genusforskning*. Bokförlaget Natur och Kultur. 2002. S. 213f

Två förespråkare för särartsfeminismen är Kerstin Uvnäs Moberg och Rigmor Robert. Deras gemensamma bok *HON & HAN födda olika* kom 1994. Boken är utformad efter ett särartsfeministiskt synsätt där författarna menar att biologiska skillnader skiljer män och kvinnor åt i form av hormonpåverkan och medfödda skillnader som är typiska för respektive kön. På grund av att skillnaderna är genetiska för kön så grundar sig dessa skillnader endast på skillnader på de naturliga planen och är på så vis inte något som konstrueras av samhället eller av kultur. En tydlig sådan skillnad som särartsfeminister baserar skillnader på är modersideal som tillhör det kvinnliga könet och som därför kan tolkas som något som bör ses som ett privilegium av alla kvinnor.⁴⁴ Uvnäs Moberg och Robert menar att det finns två grundliga skillnader hos män och kvinnor och dessa är kroppsliga skillnader och psykologiska skillnader. De kroppsliga skillnaderna utgörs av bland annat mannen och kvinnans olika utseende som till exempel att män har skägg och är överlag mer kroppsbehårade än kvinnan. De psykologiska skillnaderna menar författarna grundar sig ibland annat stora temperamentsfulla skillnader där män framställs som aggressiva och kvinnan som mer försiktig.⁴⁵

⁴⁴ Robert, Rigmor. Uvnäs Moberg, Kerstin. *HON & HAN födda olika*. Brombergs Bokförlag. 1994. S. 145ff

⁴⁵ Robert, Rigmor. Uvnäs Moberg, Kerstin. 1994. S. 29ff

5. Stereotypa föreställningar om feminism

En stereotypisk föreställning om en viss individ, på grund av en identifiering med feminism, är i praktiken felaktig eftersom stereotyper bygger på en konstruerad sanning som skapas av bland annat situationer där det råder konkurrens mellan grupper, frustration, aggression och brister i vårt sätt som människor att tänka.⁴⁶ På grund av att stereotyper framställs genom negativa faktorer och grundar sig i att en grupp tillhörighet ges etiketter på egenskaper som ska stämma överrens med alla som tillhör en viss grupp eller social enhet är stereotyperna felaktiga. Likheter mellan individerna i en grupp lyser igenom medan skillnaderna ignoreras.⁴⁷ Eftersom skillnaderna ignoreras och inte tas i beaktning är det enkelt för den som ignorerar att påstå: ”De är likadana allihop”⁴⁸

Eftersom feminism är en typ av grupp tillhörighet för feminister så går det att dela upp de som vill identifiera sig med begreppet feminism och de som inte vill identifiera sig med begreppet i olika grupper. Den grupp en själv tillhör kallas för egengruppen, medan den andra gruppen definieras som främlingsgruppen vilket är en grupp som ens egna övertygelser inte platsar in i. I främlingsgruppen skapas det stereotypa föreställningar av egenskaper som ska förklara individerna som är samlade där. Det finns individer som tolkar feminism och därmed feminister att tillhöra främlingsgruppen. Det problematiska blir att feminism är mer än ett enkelt definierat begrepp med klara besked vad som grundar sig i begreppets betydelse. På grund av alla de feminismerna som finns inom begreppet är det omöjligt att stereotypa föreställningar kan likställas med alla feminister eftersom alla feminister inte menar samma sak med feminism.⁴⁹

Stereotyper kan anses vara problematiska då de karakteriserar människor utefter övertygelser. Det talas ofta om hur en feminist är och hur vi människor därefter kan se på hen. Med största sannolikhet delar alla feminister samma strävan efter ett jämställt samhälle men bara därför går det inte att kategorisera in feminist 1 och feminist 2 under en gemensam nämnare. Feminister behöver inte ha gemensamma egenskaper eller se på världen på samma sätt och det är just därför som stereotyper kan ses som problematiska etiketter när de tillskrivs olika människor, eftersom det inte går att styra över dem och eftersom de inte är allmängiltiga. Feminism framställs ofta negativt i medier. För att nå de stereotyper som florerar i sociala

⁴⁶ Hinton R. Perry. 2003. S. 19ff.

⁴⁷ Hinton R. Perry. 2003. S. 31.

⁴⁸ Hinton R. Perry. 2003. S. 113.

⁴⁹ Hinton R. Perry. 2003. S. 105f.

medier har jag undersökt bloggar, forum och andra uttrycksfulla internetsidor för att hitta de stereotyper som ofta anses vara mest påtagliga med avseende på feminism och feminister. Det är viktigt att komma ihåg att stereotyperna inte är sanningsenliga eftersom en stereotyp är en generalisering eller en övergeneralisering och utformas utifrån fördomar.⁵⁰ Efter att ha undersökt de stereotyper som finns om feminism i sociala medier har jag valt ut följande tre stereotyper:

- Feminism är en -ism som grundar sig i ett mansförakt.
- Kvinnor med kroppsbehåring.
- Kvinnor vill ta över männens maktposition.

I studie- och analysdelen har jag begrundat och jämfört dessa stereotyper med mina respondenters svar under djupintervjuerna. I talet om feminism och feminister kan det tolkas finnas andra mer stereotypa föreställningar om feminister men stereotyperna i ovanstående punktuppställning har legat till grund för min studie.

⁵⁰ Hinton R. Perry. 2003. S. 16f.

6. Max Webers idealtyper

Som en teoretisk jämförelse med de feministiska perspektiven har jag valt Max Webers teori om idealtyper, vilket är en abstrakt modell av det som Weber menar ska fungera som ett sociologiskt verktyg för att kunna se delar av den verkliga världen på ett tydligare och ett mer systematiskt sätt.⁵¹ Idealtyperna ska också, kanske mer specifikt, fungera som ett verktyg för att beskriva sociala förhållanden. För Weber är emellertid sociologis uppgift primärt inte att ge beskrivningar och förklaringar på ett makroplan, eller på en så kallad systemnivå. Ämnet ska i första hand ge en tolkning och en förståelse av människors sociala handlingar för att vi ska kunna hitta samband och orsaksförklaringar till företeelser och uppfattningar.⁵²

Sverre Moe beskriver Max Webers teori om idealtyper i sin bok, *Sociologisk teori*. Moe menar att Weber har varit ett framgångsrikt namn inom sociologin och hans teorier har fått en stor betydande vetenskaplig grund. Moe diskuterar idealtypers funktion och förståelse och beskriver Webers teori om idealtypers funktion som ett sätt ”att visa på det centrala i komplicerade sakförhållanden.”⁵³ För att kunna komma fram till vad som ligger till grund för detta är det viktigt att undersöka eventuella bakomliggande tankar och värderingar för komplicerande företeelser. Den sociala verkligheten har mycket att göra med de värderingar som efterlevs i samhället eftersom värderingar ligger till grund för de idéer som finns i samhället och därmed också de idealtyper som analytiskt eller abstrakt beskriver den tolkade verkligheten.⁵⁴ Det är dock viktigt att komma ihåg att subjektiva spekulationer inte kan ligga till grund för en accepterad vetenskaplig sociologi. Weber menar att det är oundvikligt för en forskare att inte låta personliga värderingar prägla en analys eller diskussion, därför var det viktigt för mig att tydliggöra mina egna förförståelser (avsnitt 1.1).⁵⁵

Enligt Weber ska det fenomen som undersöks, i det här fallet feminism, rationaliseras för att alla läsare ska kunna uttrycka sin egen världsbild. Därför använder Max Weber rationalitetsbegreppet som objektiv måttstock i bedömningar av människors handlande.⁵⁶ Weber menar att det finns fyra idealtyper inom rationalitetsbegreppet, enligt följande:

- *Traditionell handling*. Människor handlar efter seder och bruk.

⁵¹ About.com. Sociology. *Ideal Type*. http://sociology.about.com/od/I_Index/g/Ideal-Type.htm By: Ashley Crossman. (Hämtad: 2014-05-09).

⁵² Moe, Sverre. *Sociologisk teori*. Lund: Studentlitteratur. 1995. (Svenska utgåvan). S. 33ff, 39.

⁵³ Moe, Sverre. 1995. S. 36.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Moe, Sverre. 1995. S. 28

- *Känslomässigt styrd handling*. En människas personliga känslor kring fenomen styr människans handling.
- *Värderationell handling*. Människor handlar efter exempelvis politiska eller religiösa ideal eller mål.
- *Målrationell handling*. Konkreta handlingar som bedöms utifrån ett givet mål. Eftersom målrationella handlingar baseras på bedömningar gällande effektivitet är det lätt för människor att ta ställning till dessa. En persons uppställda syften bidrar till mål som på bästa sätt uppnår syftet.⁵⁷

Moe redogör för idealtyperna inom mänskligt handlande som ett lämpligt verktyg för att förstå sociologi eftersom dessa beskriver innebörden i människors handlande utefter olika ideal.⁵⁸

William J. Goode beskriver i boken *Max Weber critical responses* att Weber underförstått har delat in idealtyperna i två olika kategorier. Dessa två kategorier kan tolkas bringa klarhet i dagens idealtyper. Den första kategorin är den individualiserande. Den här kategorin grundar sig i historiska personer som fungerar som föremål för analys om företeelser i tiden. Idealtyperna kan därför tolkas vara beroende av hur det sett ut i tiden och hur idéer har lett fram till de idealtyper som finns om fenomen idag. Den andra kategorin är den generaliserande. Den generaliserande grundar sig i ett händelselopp av tid som blivit idealtypiskt för en viss tid som överförs till nyare tid.⁵⁹

6.1 Min tolkning och användning av Weber

Genom att använda mig av Max Webers teoretiska och praktiska verktyg om idealtyper kan jag studera de effekter som påverkar samhället genom idéer, handlingar och uppfattningar om/av feminism och feminister. Idealtyper tycks betona de drag som skulle vara karakteristiska för en viss social enhet och de kan användas för att beskriva det som anses vara de mest väsentliga egenheterna inom ett fenomen. Jag kan därför använda mig av det sociologiska verktyget för att försöka beskriva den ”rena” typen av feminism och feminister utifrån de idealtyper som kan tolkas fram ur de tre valda feministiska perspektiven: liberalfeminismen, radikalfeminismen och särartsfeminismen.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Moe, Sverre. 1995. S. 37.

⁵⁹ Goode J. William. A Note on the Ideal Type. I *Max Weber Critical Responses*, edited by Bryan S. Turner. S. 222-225. 2. Uppl. London: Routledge. 1999. S. 222.

”Individens handlingsfrihet ska förenas med en människosyn som handlar om att människan är utifrånstyrd.”⁶⁰ Föregående citat pekar på att det underförstått finns orsaker som får oss människor till att tänka på ett visst sätt om verkligheten och hur en bör vara enligt särskilda ideal för att passa in i en konstruerad verklighet. Webers idealtyper kan beskrivas som renodlade och kan därför leda till att människor kan uppfatta saker och ting på ett visst sätt och att människor därefter handlar efter det som anses vara idealt eller ”rätt”.⁶¹ Jag kommer att gå tillbaka till Webers beskrivning av de fyra idealtyperna för människors handlande vid analysen av respondenternas svar och uppfattningar från de kvalitativa forskningsintervjuerna.

Det bör noteras att en idealtyp observerar verkligheten men kan inte överensstämma med den på ett detaljerat plan eftersom idealtyper beskriver medvetna förenklingar eller överdrifter av den observerade verkligheten. Det finns ingenting eller ingen som kan ”passa in” i en idealtypisk bild av verkligheten och därför går det inte att placera människor i fack som skulle överensstämma med det ideala livet, eftersom ideala typer är konstruerade och framhäver vissa delar i en approximativ verklighet. Jag kommer därför redan nu med säkerhet att kunna påstå att det inte finns någon människa som kan efterleva bilden av ett idealtypiskt liv eftersom det idealtypiska livet är konstruerat och inte en absolut sanning.⁶²

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Idealtyper. *Nationalencyklopedin*. www.ne.se/idealtyp (Hämtad: 2014-05-09).

⁶² Ideal type. Dictionary.com. © *Encyclopedia Britannica, Inc.*. Encyclopedia Britannica, Inc.. <http://dictionary.reference.com/browse/idealtyp> (accessed: May 09, 2014).

7. Metod

I det följande utvecklar jag vilka förförståelser som finns om feminism och vikten av att vara objektiv. Sedan följer avsnitt som omfattar diskussion om mitt val av metod, vilken kritik som finns mot kvalitativa forskningsintervjuer, urvalsprocessen, etiska riktlinjer och intervjuernas formalia.

7.1 Förförståelser

På grund av det mänskliga samspel som sker i en kvalitativ intervju (se avsnitt 7.2) så talas det ofta om att det som forskare inte går att vara objektiv i en forskningsintervju och gentemot det ämne som undersöks. Den kvalitativa studien genom intervjuer kan inte karakteriseras som objektiv eller subjektiv då det finns så många skiftande föreställningar av den objektiva betydelsen. För att en undersökning ska vara konkret är det därför nödvändigt att med avseende på den kunskap som erhålls genom intervjun ta i beaktande att det finns olika framställningar av objektivitet och om det ämne som undersöks, som i det här fallet är feminism.⁶³

Jag har haft följande tre föreställningar om objektivitet i åtanke när jag genomfört min studie:

- **Frihet från bias.** Den här föreställningen kräver av mig som forskare att jag håller mig ifrån personliga fördomar och att jag endast analyserar och diskuterar den kunskap som är inhämtad, undersökt och kontrollerad. Jag ska alltså bemöta mina respondenters svar utan personliga fördomar. Respondenternas svar ska bemötas med respekt och fungera som en bas till analys och diskussion.⁶⁴
- **Intersubjektivitet.** Den här föreställningen innebär att studien ska vara reproducerbar och ge samma utfall vid upprepade observationer. Mina personliga åsikter ska inte påverka utfallet. Intersubjektiviteten kan beskrivas som kärnan i den kvalitativa intervjun och är därför ytterst viktig att ha i åtanke under genomförandet av intervjun och den efterföljande analysen.⁶⁵
- **Objektets natur.** Det är viktigt för mig som forskare att även ta hänsyn till och beskriva den kontext som respondenterna befinner sig i eftersom det kan ge en ökad förståelse till respondenternas svar. Respondenternas åsikter existerar inte i ett

⁶³ Kvale, Steinar. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur. 1997. S. 64f.

⁶⁴ Kvale, Steinar. (1997). S. 65.

⁶⁵ Kvale, Steinar. (1997). S. 65f.

vakuum.⁶⁶ I det här fallet innebär det bland annat att jag har beskrivit olika förståelser av feminism och hur dessa kan påverka åsikter hos människor.

7.2 Val av metod

I den kvalitativa forskningsintervjun bygger man upp kunskap: det rör sig bokstavligen om ett samspel, om ett utbyte av synpunkter mellan två personer som samtalar om ett ämne av gemensamt intresse.⁶⁷

Steinar Kvale beskriver i ovanstående citat den kvalitativa forskningsintervjuns betydelse. Kvalitativ forskning av den här formen har fått en stark position på grund av den mänskliga interaktionen som krävs av den som intervjuar och den som blir intervjuad.⁶⁸ På grund av den starka position som den kvalitativa analysen fått i kvinnoforskning och i feministisk forskning har jag som metodologisk ansats till den här uppsatsen valt att utföra en kvalitativ studie. Den kvalitativa studien har utformats efter uppsatsen syfte och frågeställningar. Studien blir på så vis grundläggande i min analys och fungerar som mitt primärmaterial.⁶⁹

En kvalitativ studie är ett lämpligt verktyg just för min uppsats på grund av att underlaget för en sådan studie är beskrivande, vilket passar bra eftersom studien syftar till så mycket mer än bara det som ligger på ytan. Användningen av en sådan studie innebär att jag måste söka det dolda i den uppfattade helheten. Detta innebär att jag inte bara kan göra en analys av vad som sägs av mina respondenter utan även hur det sägs och vilka känslor som syns genom respondenternas framförda åsikter. Genom att fokusera på helheten och inte endast på de givna svaren får min analys ett större djup och blir mer analyserande.⁷⁰

Eftersom jag abstraherar kring det som blivit beskrivet så är det felaktigt att sätta likhetstecken mellan den kvalitativa analysen och deskription.⁷¹ Eftersom min kvalitativa analys endast består av några få djupintervjuer så är det viktigt att undvika grova former av generaliseringar i analysen av kvinnornas relation till och uppfattningar om feminism och feminister. Detta är viktigt för att kunna bevara studiens giltighet. De slutsatser som studien har lett till genom den kvalitativa analysen kan inte anses representera den utvalda

⁶⁶ Kvale, Steinar. (1997). S. 66.

⁶⁷ Kvale, Steinar. 1997. S. 21.

⁶⁸ Kvale, Steinar. 1997. S. 72.

⁶⁹ Lantz, Annika. *Intervjumetodik*. 2. Uppl. Studentlitteratur. 2007. S. 98.

⁷⁰ Lantz, Annika. 2007. S. 99.

⁷¹ Ibid.

populationsgruppen.⁷² Det jag dock kan undersöka och analysera är hur representativt det kan vara att ha en viss typ av åsikter och uppfattningar om en viss typ av människor. Jag har därför fokuserat på vilken betydelse respondenternas svar har för feminismen och för framtida forskning. Mitt mål med uppsatsen är inte att komma fram till vilka av mina respondenter som är feminister och vilka som inte är feminister och därefter göra statistik på detta utan målet med min uppsats är att undersöka hur dessa kvinnor beskriver sin relation till ett ideologiskt begrepp och till de människor som väljer att identifiera sig med begreppets betydelse samt att undersöka hur idealbilder kan karakterisera åsikter.

Den teoretiska ansatsen kommer att fungera som ett verktyg för att bevara studiens giltighet och relevans. Min ambition har varit att nyansera förståelsen av hur feminism kan uppfattas genom att använda mig av en teoretisk ansats som är kombinerad av idealtyper, stereotyper och tre feministiska perspektiv. De tre valda feministiska perspektivens idealtyper avseende feminism kommer att styra den diskussion och även de slutsatser som studien leder till. Den koppling mellan den valda teoretiska ansatsen och feminism som ligger till grund för min studie gör studien giltig. Den interna subjektiviteten skapar även den giltighet. Jag som forskare är medveten om att mina personliga åsikter aldrig får ligga till grund för utfallet av undersökningens utfall.⁷³

7.2.1 Kritik mot kvalitativa forskningsintervjuer

Den kvalitativa forskningsintervjun kan ofta komma att bemötas med kritik i form av invändningar mot hur väl fungerande en kvalitativ forskningsintervju är på det moraliska och praktiska planet.

En vanlig sådan invändning är att den kvalitativa forskningsintervjun inte skulle ha någon vetenskaplig grund utan endast spegla det sunda förnuftet. Men det som kritikerna här måste ha i åtanke är att den vetenskapliga statusen bestäms utifrån den valda definitionen av vetenskap men samtidigt också att vetenskap är så mycket mer än bara en enda vald definition. Den valda definitionen av vetenskap för den här uppsatsen är följande: ”Den metodiska produktionen av ny och systematisk kunskap.”⁷⁴

Eftersom ovanstående definition bara är en i mängden av många olika definitioner och förståelser vad gäller vetenskap så är det svårt att karakterisera kvalitativ forskning som

⁷² Lantz, Annika. 2007. S. 100.

⁷³ Lantz, Annika. 2007. S. 100f.

⁷⁴ Kvale, Steinar. 1997. S. 61.

antingen vetenskaplig eller ovetenskaplig. Det blir dock problematiskt att ha en alltför snäv och begränsad syn på vetenskap eftersom vetenskap ständigt utvecklas genom klarläggning och diskussion.⁷⁵

Forskningsintervjun har utvecklats och blivit så mycket mer än ett samtal mellan en intervjuare och en respondent. Den mänskliga interaktionen som uppstår mellan intervjuaren och respondenten bör beaktas och behandlas som en värdefull samtalsverklighet, snarare än ett samtal som endast speglar det sunda förnuftet. Samtalen bör även bidra till en ökad förståelse över den mänskliga världen såsom den framstår genom respondenternas systematiska reflexioner.

En annan form av kritik med avseende på en kvalitativ forskningsintervju är att den inte är kvantitativ. Den kvantitativa forskningsintervjun betraktas ofta som ett kriterium för en vetenskaplig forskningsintervju eftersom den anses mer trovärdig och mer tillförlitlig. Anledningen till att jag valt att göra en kvalitativ forskningsintervju och inte en kvantitativ är att det kvalitativa tillåter mig som forskare att göra djupintervjuer med ett visst antal respondenter. Det kvantitativa syftar på att frambringa statistiska uppgifter utifrån vilka det går att dra mer generella slutsatser. En kvantitativ forskning skulle kunna baseras på en enkätundersökning som ger svar som går att diskutera i form av statistik.⁷⁶ Min forskning går inte ut på att inhämta sådana här statistiska uppgifter utan jag avser undersöka uppfattningar om ett ideologiskt begrepp. Jag har utfört de kvalitativa forskningsintervjuerna med stort hänsynstagande till de etiska riktlinjer och de förförståelser som krävs för att intervjuerna ska anses vara vetenskapliga.

Slutligen är det viktigt som forskare att komma ihåg kraften i en kvalitativ forskningsintervju. Det är till intervjuarens fördel att genom den metodologiska ansatsen kunna ta del av respondenternas vardagsförståelse, som ligger till grund för många av deras val och handlingar samt för hur de ser på världen.⁷⁷

⁷⁵ Kvale, Steinar. 1997. S. 60f, 257.

⁷⁶ Kvale, Steinar. 1997. S. 67ff, 260.

⁷⁷ Kvale, Steinar. 1997. S. 262.

7.3 Urvalsprocessen

Urvalsgruppen till den kvalitativa studien är studerande kvinnor i åldern 20–25. Jag har kommit i kontakt med vissa av intervjuans respondenter genom vänners bekanta och vissa av dem är kvinnor som jag har mött i sociala sammanhang.

Avgränsningen till studerande kvinnor i åldern 20–25 grundar sig i att jag vill göra en undersökning om kvinnors relation till feminism och feminister bland kvinnor som befinner sig i en liknande situation som jag själv. Därför kommer också urvalsgruppen endast att innefatta kvinnor.

Anledningen till respondenternas unga åldrar (de är födda mellan 1989–1994) är att jag vill undersöka hur kvinnor som är uppvuxna under slutet av 1900-talet och början av 2000-talet ställer sig till ett begrepp som har haft stor betydelse för framväxten av flera av kvinnors rättigheter. Respondenterna växte upp i en tid då flera av dessa rättigheter ansågs självklara och i en tid då feminism av många ansågs ha kommit långt. Respondenterna kan därför sägas representera en modern och upplyst generation. Deras uppväxt har präglats av ett samhälle med större möjligheter och fler rättigheter inom könsnormerna i jämförelse med hur det var när deras mödrar eller mor- och farmödrar växte upp.

Det går att konstatera ett samband mellan feminismens framväxt och kvinnors rättigheter och införandet av flera viktiga lagar i svensk lagstiftning. För många kvinnor som är födda under 80- och 90-talet anses till exempel tillgång till preventivmedel vara en självklar rättighet, men så har det inte alltid varit. Det var inte förrän 1964 som det infördes en lag om detta i Sverige. Andra rättigheter och lagar som införts i Sverige är till exempel att apoteken blev skyldiga att tillhandahålla preventivmedel (1946), våldtäkt inom äktenskap blev straffbart (1965), lagen om fri abort (1975) och lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet (1980).⁷⁸

7.4 Etiska riktlinjer

I min studie är det viktigt att jag som intervjuare förhåller mig till de etiska riktlinjerna för en kvalitativ studie. Steinar Kvale utvecklar detta på följande sätt:

⁷⁸ Riksförbundet för sexuell upplysning, RFSU. <http://www.rfsu.se/sv/Om-RFSU/RFSUs-historia/Viktiga-artal-och-reformer/> (Hämtad: 2014-04-26).

En intervjuundersökning är ett moraliskt företag: det personliga samspelet i intervjun inverkar på den intervjuade, och den kunskap som frambringas genom intervjun inverkar på vår förståelse av människans natur.⁷⁹

Eftersom människor deltar i min studie kan den inte endast tjäna vetenskapliga intressen utan måste även tjäna mänskliga intressen. Som ovanstående citat poängterar så är moralen och respekten för respondentens deltagande viktigt. De moraliska handlingar som jag måste använda som grund i intervjuprocessen lever upp till principerna om ärlighet, respekt och rättvisa. För att kunna genomföra en akademiskt korrekt men även en mänsklig moralisk handling under intervjuerna så kommer dessa principer vara betydelsefulla i processen. Grundläggande etiska koder för en moraliskt riktig intervjustudie är informerat samtycke, konfidentialitet och konsekvenser.⁸⁰

För att jag som intervjuare ska följa de etiska riktlinjerna bör jag bemöta mina respondenter med uppriktiga och konsekventa riktlinjer vad gäller undersökningens syfte och mål. Det är viktigt att underrätta respondenterna om att deras deltagande är frivilligt och att de har rätt till att avstå om de så önskar. För att undvika detta måste jag få deras samtycke. Jag måste i ett tidigt stadium underrätta respondenterna om hur jag ska använda deras svar i analys och diskussion. Jag har även behövt beskriva för dem varför jag har valt utförandet av en kvalitativ studie som metodologiskt verktyg. Anledningen är att en kvalitativ intervjustudie ska fungera som ett funktionellt primärmaterial för att undersöka och analysera kvinnors relation till och föreställningar om feminism och feminister, inte att göra analyser om respondenternas ställningstaganden är rätt eller fel. Ett sådant tillvägagångssätt skulle inte enbart vara vetenskapligt inkorrekt utan även moraliskt ohederligt.

Konfidentialitet innebär att ingen privat information får spridas så länge detta inte godkänns av mina respondenter. Jag har därför valt att anonymisera undersökningen avseende alla faktorer förutom ålder och vilken högskola eller vilket universitet som respondenten representerar. Detta kommer att finnas redovisat i analysen som bevis för att respondenten faktiskt är studerande. Jag har därför grundligen informerat mina respondenter innan utförandet av intervjun om vad som gäller i fråga om konfidentialitet. Det har inte varit någon respondent som inte ville att ålder och studieort presenterats och därför har jag inte behövt ta ställning till detta. Principen om respondenternas rätt till personlig integritet är nära kopplat med etiska och vetenskapliga dilemman. Mina respondenter ska inte känna att de blir förda

⁷⁹ Kvale, Steinar. 1997. S. 104.

⁸⁰ Kvale, Steinar. 1997. S. 104f, 114.

bakom ljuset i något avseende och därför har jag som ansvarig för deras personliga integritet haft ett stort fokus på just deras anonymitet.

Som forskare är det viktigt att jag bemöter mina respondenter med de konsekvenser som kan uppstå av ett deltagande i min kvalitativa studie. En möjlig konsekvens av ett deltagande i en djupintervju om relationen till feminism och feminister är att den kan påverka individen men även den grupp som individen möjligen representerar. Deltagandet i studien skulle kunna få både positiva och negativa konsekvenser. Att endast delta i en studie och i det här fallet en djupintervju kan vara en fördel för somliga respondenter. Det finns en risk att den öppenhet som en respondent kan visa under en intervju senare kan leda till att respondenten ångrar vad som sagts och att respondenten eventuellt önskar att ta tillbaka vissa uttalanden. På grund av feminismens betydelse för många människor så kan detta även leda till heta känslor under intervjun. På grund av att jag använder ett begrepp som ofta ger upphov till känslor är det viktigt att jag har detta i åtanke vid genomförandet av djupintervjuerna. Jag har därför noggrant valt ut vilka frågor som ska ställas så att inte mina respondenter får en obehagskänsla på alltför känsliga områden.⁸¹

7.5 Intervjun

Intervjun består av sammanlagt fjorton frågor som alla är noggrant utvalda efter att jag studerat den litterära text som är central för den här undersökningen. Frågorna är uppdelade i två delar.

Del 1 består av frågor som ska undersöka mina respondenters uppfattningar och relation till/om feminism och feminister och om deras uppfattningar påverkas av stereotypa föreställningar.

Del 2 går djupare in på specifika frågor som har hjälpt mig att analysera likheter och skillnader mellan respondenternas svar och de idealtyper som finns representerade i de tre feministiska inriktningarna i den här uppsatsen.

Jag har varit noggrann i utformandet av frågorna. Frågorna får inte vara för krångligt ställda så att de blir svårförstådda vilket kan skapa osäkerhet hos mina respondenter. Jag har därför valt ut frågorna med omsorg efter det som jag önskar få besvarat.

⁸¹ Kvale, Steinar. 1997. S. 106ff.

Respondenternas konfidentialitet är försäkrad i den här undersökningen. Det jag dock måste klargöra för läsaren är hur jag har använt mig av mina respondenter i källhänvisningen och fotnotssystemet. I nedanstående tabell beskriver jag hur jag kommer att referera till mina respondenter i analysen.

<u>Respondenter</u>	<u>Ålder</u>	<u>Studieort</u>
<i>Respondent 1</i>	23 år	Malmö
<i>Respondent 2</i>	23 år	Lund
<i>Respondent 3</i>	23 år	Helsingborg
<i>Respondent 4</i>	21 år	Kristianstad
<i>Respondent 5</i>	21 år	Lund

7.5.1 Tillvägagångssätt med intervjuer

I början av min forskning så funderade jag på att utföra kvantitativa enkätundersökningar med cirka 50 respondenter. Under fortsatt begründande så bestämde jag mig för att istället fokusera mitt primärmaterial på kvalitativa djupintervjuer med färre respondenter eftersom de kvalitativa djupintervjuerna hjälper mig som forskare att ta del av respondenternas livsvärld och uppfattningar. Genom att respondenterna öppnar upp för ett samtal om deras personliga åsikter så blir samtalet mellan intervjuare och respondent en bidragande faktor till en positiv upplevelse i ett känsligt mänskligt samspel.⁸²

Jag har dokumenterat alla intervjuer genom anteckningar och genom ljudupptagningar. På så sätt kan jag som intervjuare gå tillbaka och lyssna på det bemötandet respondenten har under intervjun. Genom ljudupptagningar kan jag även fokusera mer på respondenten under intervjun och inte stressa med att få ner svaren på papperet direkt. Istället så kan jag skriva ner tydliga ståndpunkter från var och en av intervjuerna som representerar respondenterna. Genom ljudupptagningarna kan jag sedan komplettera materialet grundligare.⁸³

Alla intervjuerna är utförda i sammanhang där respondenten inte har behövt känns sig stressed över situationen runtomkring eller orolig över att andra hör vilka åsikter som framförs. Alla intervjuer har skett i situationer där respondenten godkänt plats och tid. Alla intervjuer har även varit lyckosamma då mina respondenter har ställt upp med generösa svar som speglar

⁸² Kvale, Steinar. 1997. S. 117.

⁸³ Lantz, Annika. 2007. S 105f.

deras personliga åsikter och inte enbart svarat ja och nej. På grund av utrymmesbrist i uppsatsen så har jag inte redovisat alla mina respondenters svar utan valt ut delar från dem, men alla som har blivit intervjuade finns representerade i uppsatsens analys och diskussion. En annan anledning till ett reducerande av respondenternas svar är att alltid inte är relevant för syfte och frågeställningar. Eftersom mitt syfte har varit att beskriva mina respondenters syn och föreställningar om feminism har det hela tiden varit viktigt att jag knutit samman svaren med den teoretiska ansatsen, som grundas i feministiska perspektiv, stereotyper och idealtyper.⁸⁴

⁸⁴ Lantz, Annika. 2007. S 120.

8. Idealtyper

Här nedan kommer jag att presentera de idealtyper som representerar de tre feministiska perspektiven. Idealtyperna är utvalda efter följande tre ämnen:

1. Kärnan till förtryck i samhället.
2. Tillvägagångssätt mot kvinnors förtryck.
3. Perspektivens idealtypiska budskap.

Liberalfeminism	Radikalfeminism	Särartsfeminism
Ojämligheter sker utifrån ett individperspektiv, vilket bland annat kan tolkas som fördomar mot den andre.	Ojämligheter sker på grund av manlig dominans, ofta mäts den manliga dominansen i sexuella termer. Kvinnan förtrycks i enighet med att hon är kvinna.	Ojämligheter sker på grund av att kvinnans biologiska egenskaper inte värdesätts på samma sätt som mannens.
Förändring av kvinnliga normer och att inte se kvinnor som en särart just för att hon är en kvinna.	Se alla typer av kvinnligt förtryck. Inte bara de mest framträdande.	Acceptera biologiska skillnader och höja kvinnliga normers värde.
Kvinnor och män ska ha lika förutsättningar och rättigheter i samhället.	Det är kvinnornas tur att få vara det framträdande könet.	Jämlikhet skapas om alla människor inser sina möjligheter och begränsningar.

Perspektiven syftar till så mycket mer än endast det som är representerat i tabellen ovan men den ”rena” formen av perspektiven har här ovan blivit representerad genom ideal i olika feministiska frågor. Människor som tolkar feminism och feminister enligt de framträdande perspektiven i tabellen ovan kan genom gemensamma idéer och uppfattningar om feminism karakteriseras in i de olika perspektiven. Det är dock viktigt att komma ihåg att idealen i tabellen ovan är konstruerade och inte en absolut sanning. De speglar endast de ideal som utmärks från respektive feminism.

9. Studien

Detta kapitel är indelat i två delar. Del 1 omfattar respondenternas svar på frågor som handlar om vilken uppfattning de har om feminism och feminister och om deras uppfattningar påverkas av stereotypa föreställningar. Del 2 går djupare in på specifika områden inom feminism för att respondenternas svar ska kunna jämföras med idealtyper inom feminism.

Som nämdes tidigare så kan det tolkas som att stereotyper och idealtyper har en koppling till varandra eftersom båda begreppen beskriver hur människor handlar och uppfattar feminism genom utifrånstyrda faktorer. Stereotyper kan påverka människors uppfattningar av ett begrepp på grund av de fördomar som framförs i talet om feminism och feminister. Idealtyper kan påverka människors handlande och uppfattningar genom de värderingar som legat till grund för uppfattade fenomen i historien. Genom generaliserbara ideal skapas det ett ”rätt” sätt att tycka om saker och ting, i det här fallet feminism. På så vis kan uppfattningar av feminism ha en bakomliggande faktor i historiska händelser och uppfattningar.

9.1 Del 1 – Uppfattningar om feminism och feminister

Jag inledde alla fem intervjuerna med att be mina respondenter beskriva vad de associerar med begreppet feminism. Reaktionerna var under flera av intervjuerna här besvärade och det var tydligt att det var en svår fråga för flera respondenter eftersom det finns så mycket som associeras med feminism som begrepp och ideologi. Så här svarade två av respondenterna:

Människor som jobbar för att vi kvinnor ska ha det bättre i samhället. Alltså allt från att det ska vara lika löner för oss som lever i bättre ställda länder men även att kvinnor och män ska ha samma rättigheter i vissa U-länder.⁸⁵

Kamp för kvinnors rätt men inte bara det längre. Feminismen vill bekämpa biologin genom att använda ideologin och begreppet som politisk term.⁸⁶

En annan respondent gav ett kortare svar på frågan. Respondenten menade att talet om feminism är så pass utbredd att det kan tolkas vara ogripbart. Men något som denne respondent tryckte på var: ”kamp, jämställdhet, kvinnor.”⁸⁷

⁸⁵ Respondent 1.

⁸⁶ Respondent 3.

⁸⁷ Respondent 4.

I frågan om hur respondenterna skulle beskriva en feminist fick jag delade svar. Några av respondenterna var noggranna med att beskriva att det finns olika typer av feminister och att de själva inte vill bli beblandade med att vara en ”viss typ” av feminist. Så här svarade två respondenter:

Just när man säger att någon är feminist så tänker jag, eller kopplar gärna det till feministiskt initiativ och vad de står för. Och mycket så här extrema åsikter. De vill ställa sig över männen och visa på att det nu är kvinnornas tur att ta över.⁸⁸

Det var lite svårt, för man har ju den negativa och den positiva bilden. Jag skulle säga, stark och arg. Kanske inte arg men stark och rättfram. Fast det är nog stark mest.⁸⁹

En annan av mina respondenter var noggrann med att understryka att det finns två olika typer av feminister. Hon förklarade de två olika typerna på följande sätt:

Det finns två typer. En typ är vanliga tjejer och kvinnor som tycker att det borde vara jämställt och sedan finns det dem som tycker att bara för att män har en bättre position i dagens samhälle så är alla män svin.⁹⁰

På frågan om de identifierar sig med feminism svarade fem av sex ja. Den respondent som svarade nej gav följande förklaring:

Nej, inte nu. Feminismen i Sverige har gått alldeles för långt. Jag kopplar feminismen till fittstim som gick på SvT. Jag blev avskräckt och arg när jag såg den serien. Jag blir rädd för feminismen när feminism kopplas ihop med den typ som framställs i fittstim.⁹¹

De andra respondenterna vill gärna identifiera sig med begreppet feminism men är tydliga med varför de accepterar en identifiering. De vill gärna beskriva varför de ställer sig bakom begreppet. Två av respondenterna understryker att de skulle vilja kalla sig för en blygsammare feminist eller ”light”-feminist. Så här utvecklade två av respondenterna sina svar:

Jag identifierar mig med feminism på det sättet att jag anser att det är ingenting annat än rätt att man ska vara jämställd i allt man gör, vare sig det gäller arbete eller i privatliv. Men sen är jag inte den feministen som står och demonstrerar och skiter i att

⁸⁸ Respondent 3.

⁸⁹ Respondent 4.

⁹⁰ Respondent 1.

⁹¹ Respondent 3.

raka mig under armarna. Jag är väl en ”light”-feminist om man kan kalla sig för det. Och det är för att det finns en sådan stark bild av feminister.⁹²

Ja. Men den lite blygsammare varianten av det hela. Jag är absolut inte en radikalfeminist utan det handlar bara om att ha grundvärderingar av att män och kvinnor ska ha lika rättigheter och för att nå det samhället så måste mannen ge förmåner till kvinnan. Det är detta jag står bakom som feminist. Men jag vill inte identifiera mig med de radikala feministerna.⁹³

Jag frågade mina respondenter varför de tror att det finns så många negativa bilder av feminism och feminister idag. Ett genomgående svar jag fick från de flesta av respondenterna var att det är extremfeministerna som skapar bilder av feminister som människor inte kan identifiera sig med och som till och med kan skapa rädsla för att andra sammankopplar en själv med det extrema. En respondent menade: ”Jag tror att de flesta sympatiserar med jämställdhetsfrågan men det är just det när något dras till sin spets så blir folk avskräckta.”⁹⁴ En annan menade att det är normerna i samhället som skapar rädsla för feminism: ”feminism är utanför normen. En dag kanske feminism och kvinnor vara normen att det förändras och inte är något konstigt längre.”⁹⁵ Två av mina respondenter menade att det skapas negativa bilder när människor inte riktigt vet vad de pratar om när de beskriver feminism och feminister.

Att folk tror som jag trodde innan, att feminister är folk som inte rakar sig under armarna och som vill gynna kvinnorna och tycker att alla män är svin. Det är ju för att man inte vet hur det egentligen är och för att man kanske inte vill lyssna på hur det egentligen är för att man redan har så starka åsikter om feminism.⁹⁶

Jag tror också det är människor som inte förstår vad feminism egentligen betyder som yttrar sig som till exempel Blondinbella. Feminism bygger på kunskap och att förstå att det inte handlar om att kvinnor hatar män utan det handlar om att det ska vara på lika villkor. Jag tycker det kan vara lätt att dra slutsatser om att feminism står för mansförakt när personen i fråga inte vet vad feminism betyder.⁹⁷

⁹² Respondent 4.

⁹³ Respondent 5.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Respondent 4.

⁹⁶ Respondent 1.

⁹⁷ Respondent 2.

Det är tydligt att respondenterna påverkas av stereotypa föreställningar som finns i talet om feminism på något sätt. Respondent 4 ställer sig positiv till feminismen men menar samtidigt att hon påverkas av stereotyper. Hon ger följande förklaring:

Ja, mycket negativt. Men det är hela samhället som skapar den bilden. Normen har alltid varit mannen och är fortfarande. Man utgår från normen och allt som inte platsar i normen är det lätt att klanka ner på och inte rättfärdiga det, vilket man gör när man sprider den negativa bilden av feminister.⁹⁸

Jag ställde en följdfråga om dessa negativa bilder av feminismen påverkar hennes sätt att yttra feministiska åsikter. Respondenten besvarade följdfrågan på följande sätt:

Nej men jag vet ändå vad jag står för. Jag vill att folk ska veta att jag är feminist. Jag tycker att det är tråkigt att till exempel vissa av mina kompisar inte tycker som jag. Det är tydligen inte coolt att vara feminist idag.⁹⁹

En annan respondent menar att hon påverkas på följande sätt:

Lite har de gjort, eftersom jag inte vill identifiera mig med de radikala feministerna. Om jag vill raka mig under armarna, så gör jag det och det är lika mycket en rättighet. Jag gör vad jag vill med min kropp precis som mannen. Det har blivit lite förlegat på det sättet, just det här med feminism, att kvinnor inte ska göra sådant. Att jag vill raka mig under armarna har ingenting med att jag inte anser mig vara jämlik med mannen eller gör det för mannens skull utan det gör jag för min egen skull. För det är mitt personliga val. Stereotyper påverkar alla begrepp i samhället också. Det gäller allt liksom. Tyvärr är det oftast de extremistiska feministerna och de som drar begreppet till sin spets som syns och därför kan jag tänka mig att både för min del och för andras del att föreställningar ändrar synen på ett begrepp och det är synd. Men det är viktigt att komma ihåg vad begreppet betyder för mig själv och försöka att inte se ett begrepp utifrån extremisternas synsätt.¹⁰⁰

Alla respondenterna tycker att feminismen har bidragit och fortfarande bidrar till jämställdhet i Sverige. En respondent utvecklar detta så här:

⁹⁸ Respondent 4.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Respondent 5.

Ja det gör den på grund av att den uppmärksammar att det inte är jämlikt och tar tag i det ojämlika. Men människor blir då medvetna om att det inte är jämlikt i Sverige.¹⁰¹

Som nämndes tidigare i uppsatsen så menar en av mina respondenter att de stereotypa föreställningarna om feminism och feminister påverkar henne på ett sätt så att hon ställer sig mycket negativt till synen på feminism och feminister. När jag frågade henne om hon kunde identifiera sig med feminism svarade hon ”jag vill inte säga att jag är feminist, jag är humanist.”¹⁰² Förutom att stereotyper påverkat hennes syn på feminism och feminister så tyckte respondenten även att feminismen gått alldeles för långt och har idag genomsyrats av extremism. Som en följdfråga frågade jag respondenten vad det är hon känner rädsla inför om det är så att feminismen gått för långt. Hon svarade så här: ”Männen ska inte hamna i skymundan. Mannen måste bli lika hörd som kvinnan.”¹⁰³ Respondenten fortsätter att förklara varför hon hellre vill bli kallad för humanist:

Kvinnorna ska dominera. De ska inte ens ha sexuella förbindelser med män för nu ska de bli lesbiska istället. Den extremismen vill jag inte bli förknippad med. Därför vill jag bli kallad för humanist istället för feminist. Det är mycket medias fel att jag har en sådan åsikt för de vinklar feminismen så mycket. Jag skulle själv säga att jag är en förvirrad själ inom feminismen.¹⁰⁴

9.2 Del 2 – Idealtyper inom feminism

Del 2 inleds med att respondenterna fick beskriva vilken fråga de tycker är den viktigaste för feminismen att driva. En av respondenterna poängterade vikten av att feminismen inte kan driva alla frågor utan att det i vissa lägen måste ske en avvägning. Hon utvecklade detta så här:

Det måste vara lika rättigheter på arbetsplatser, eller i offentliga sammanhang. Det som händer i privatlivet är för svårkontrollerat för staten att styra. Feminismen ska inte bedriva frågor som är huggna i sten utan ska öppna upp för alternativ. Annars kränks de personliga friheterna.¹⁰⁵

En annan menade att feminismen i grund och botten handlar om hur vi människor ser på kön och könsroller. Hon förklarade problematiken i detta på följande sätt:

¹⁰¹ Respondent 2.

¹⁰² Respondent 3.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Ibid.

Jag tror att det måste börja i tidig ålder. Prata med unga tjejer att de är lika bra. Om man går tillbaka i tiden när vi själva var små så var det stora skillnader på hur tjejer och killar ska vara i ung ålder. Det är accepterat för killar att vara lite störigare än unga tjejer. Därför är det viktigt att prata om feminism i skolan, integrera det i alla ämne så att man lär sig och blir en del av barns utveckling. Att fånga barnen är det viktigaste.¹⁰⁶

Fyra av fem respondenter talade om vikten av lika förutsättningar och rättigheter i arbetslivet. En av dessa fyra underströk hur viktigt det är med jämställdhet i maktpositioner:

Kvinnor ska få större plats i det politiska beslutsfattandet. På VD-tjänster. Det ska finnas lika mycket kvinnor på de betydelsefulla posterna som män. Det viktigaste är att kvinnor är med och representerar i politiken. När det gäller kvinnofrågor så måste kvinnorna vara där för att det ska bli ett genomslag. Det är inte okej att det bara idag finns en frontfigur som sitter med i de riksdagsvalda partierna idag. Det är inte okej.¹⁰⁷

Alla respondenter var överens om att kvinnor utsätts för någon form av förtryck i Sverige. Så här beskrev två respondenter anledningen till detta:

Ja det gör dem väl. Kvinnorna kränks när de inte får lika löner som männen även om kompetensen och utbildningsnivån är detsamma. På så sätt tycker jag att kvinnor har det sämre än män. Kvinnor blir våldtagna till höger och vänster för att de har en kort kjol på sig. Det ligger ju på individens ansvar men ingen ska bli trakasserad på grund av hur man klär sig.¹⁰⁸

Hmm. Förtryck och förtryck, men alltså, ja, det som jag kan komma på är sådana typiska saker som till exempel när jag har varit med och jobbat på nation så är det alltid så här att killar ska bära tunga saker, och visst det är ju soft men det är ju inte så att jag inte skulle kunna lyfta och bära tunga saker. Men det är något som alla tar för givet. Killar ska bära och tjejer ska stå och pynta. Det är så typiskt att det är så. [...]. Sen tänker jag på arbetsmarknaden igen. Kvinnor har svårare att få högre positioner och att vi kvinnor har lite mer moderskänsla och är känsliga medan män har en mer dominant sida hos sig. Männen kör på. Det kvinnliga och manliga blir grundläggande i förtryck.¹⁰⁹

En av respondenterna jämförde kvinnligt förtryck i Sverige med kvinnligt förtryck i andra länder:

¹⁰⁶ Respondent 4.

¹⁰⁷ Respondent 5.

¹⁰⁸ Respondent 3.

¹⁰⁹ Respondent 2.

Man pratar ofta om kvinnoförtryck i muslimska länder. Det är lika mycket här i Sverige men det sker mer i det dolda. Där är man öppen att detta finns i vår religion här döljs det i uppdelningar mellan könen i så kallade könsroller. Det kvinnoförtryck man talar om som finns i andra länder finns här också fast det är inte lika öppet.¹¹⁰

Här bad jag henne utveckla hur hon menar att förtrycket sker och jag fick följande svar:

Misshandel, psykisk och mental misshandel. Förtryck på jobbet. Trakasserier. Hur många tar sig inte friheten att gå fram på festen och ta tjejer på rumpan? Det handlar ofta om kvinnors utseende. Det är klart att kvinnor förtrycks, överallt och hela tiden. [...]. Folk tar sig friheter. Bara som en sådan sak. Michael Persbrandt blir tagen för kokain. Det blir lite coolt, han är en sådan där superstar, men han har tre barn. Om det hade varit en trebarnsmamma som blir tagen för kokain, som är känd i Sverige, då skulle man prata om vilken dålig mamma hon var. Man skulle inte prata om vilken skådespelerska hon var. Alltså det är sådana grejor hela tiden.¹¹¹

Det finns många feminister idag som menar att samhället styrs av en manlig dominans. Respondenterna beskrev manlig dominans på följande sätt:

[...] Just efter det politiska livet och dem som sitter på stora företag med maktposition. Om män till störst del sitter på sådana situationer så är det självklart att det är männen som styr. Sen handlar det inte bara om stora företag, politiken och näringslivet utan det är också lika rättigheter mellan män och kvinnor i vardagslivet. Om det finns sådana här distinktioner mellan män och kvinnor så betyder det att kvinnor är förtryckta till en viss del. Sen får man ändå tänka att jämfört med många andra länder så har Sverige kommit väldigt långt och det ska vi vara väldigt stolta över och att Sverige rankas som fjärde mest jämställda land i världen och det ska vi vara stolta över. Men vi kan å andra sidan inte nöja oss förrän det är hundra procent jämställdhet i Sverige.¹¹²

En annan menade att hon håller med men tror att en förändring håller på att ske:

Ja, men det blir ju samtidigt bättre med allt jobb som läggs ner för att förbättra den situationen. Hela samhället blir bättre hela tiden. Det sker en ständig utveckling. Kunde dock ske lite snabbare. Om två personer gör samma jobb ska de även ha samma lön för

¹¹⁰ Respondent 4.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Respondent 5.

det. Det kan väl inte vara så jävla svårt, det är ju bara att trycka på en knapp typ när man har lönesamtal till exempel.¹¹³

Kärnan till förtryck kan uppfattas olika beroende på hur en ser på förtryck. En respondent menade att kvinnan måste ta sitt ansvar:

Hmm. Asså kärnan till förtryck kan vara att vi kvinnor är dåliga på att säga ifrån, eller det låter ju dumt. Men det kan vara att vi kvinnor tillåter männen att förtrycka. De som väl förtrycker kanske är ganska mycket mer dominanta än vad vi kvinnor är. Så när det kommer till att stå upp för sin sak så är det svårt och därför säger kvinnor ofta inte ifrån ordentligt. Kvinnor över lag kanske är väl lite mer så här omtänksamma, vi har mer av det i oss än vad männen har. Det är väldigt individuellt, typ hur man står upp för sig själv, men det är ju också sådant som beror på hur man är uppfostrad. Jag tror att kvinnor behöver mer den pushen för att jag tror att vi är lite mer känsliga av oss och på så vis kan män lättare stänga av och köra över en. Män tutar på medan kvinnor är mer schyssta.¹¹⁴

En annan menade att kärnan till förtryck grundar sig i kvinnosyn:

Att vi inte har samma människosyn eller samma syn på det manliga och kvinnliga könet. Så kommer det antagligen vara. Staten kan inte gå ut och säga att nu ska ni tycka så här om kvinnor och män. Idag lever människor kvar i det gamla sättet att se på kön. Det finns även en förvrängd mansyn men kvinnosynen är mer problematisk just nu.¹¹⁵

En respondent var mycket övertygad om vad det är som förtryck av kvinnor grundar sig i, nämligen: ”Okunskap. Att det profileras så mycket på film så att det blir accepterat i samhället. Man kan komma undan med det.”¹¹⁶

En annan inriktning inom feminism som diskuterades under intervjuerna var biologiska skillnader och om dessa är naturliga eller konstruerade. Så här såg en respondent på biologiska skillnader:

Feminismen vill konstruera en egen biologisk miljö fast jag tror inte att det går. Det finns en anledning till att man föds som man eller som kvinna och jag tycker att man ska ta hänsyn till naturen för det är det mäktigaste som finns. Den makten vi har att påverka är att acceptera våra olikheter för vi kan inte vara hermafroditer. Detta går ihop

¹¹³ Respondent 1.

¹¹⁴ Respondent 2.

¹¹⁵ Respondent 4.

¹¹⁶ Respondent 1.

med etnicitet. Vi måste acceptera att vi ser olika ut, det är samma sak där. Det är ingenting vi människor kan påverka för det kommer alltid att vara olika. Då får man istället välja att acceptera skillnader.¹¹⁷

Då föregående respondent tydligt framhävde att biologiska skillnader är naturliga så menar nästa respondent att det är en blandning mellan det naturliga och det konstruerade. Hon förklarade detta så här:

[...]. Män och kvinnor är olika från födseln. Män har testosteron kvinnor har östrogen. Kvinnor ska föda barnen och det är en biologisk faktor som man inte kan bortse ifrån och då blir det såklart så att kvinnan måste ta ledigt de månader som hon är höggravid och ska föda barnet och sedan de månaderna som hon måste amma och så. Mycket handlar också om miljö och kultur. Jag är kluven vad jag tycker om könsneutrala dagis och föräldrar som inte vill berätta för omvärlden om barnets kön och klär därefter barnet i könsneutrala kläder och tycker att det är det viktigaste och för min egen del är jag väldigt glad över att vara kvinna och det kanske handlar om det biologiska men jag trivs väldigt bra med det och skulle aldrig byta bort det. Det är viktigt för mig att vara ett kön men bara för det tycker jag inte att det borde finns ojämlikheter mellan könen. Bara för att jag är kvinna så betyder det inte att jag ska ha mindre förutsättningar än vad en man har. Det spelar roll vad ens föräldrar har för syn på kön.¹¹⁸

¹¹⁷ Respondent 3.

¹¹⁸ Respondent 5.

10. Analys och diskussion

10.1 Stereotypers inverkan på uppfattningar om feminism

Det har tydligt framgått i studien att feminism är ett tolkningsbart begrepp med många betydelser. Alla respondenterna besvarade frågorna och förklarade begreppen på olika sätt och på så vis går det att påstå att feminism förmodligen aldrig kommer att få en universell, allmängiltig definition. Fyra av fem respondenter svarade ja på frågan om de påverkas av stereotypa föreställningar. Respondent 1 menade att hon förr blivit påverkad av stereotyper men att hon nu tydligt vet var hon står och att stereotyper inte kan rubba det.

Det går att finna likheter i respondenternas svar. Alla respondenter nämnde bilder av feminister som skapas av stereotyper. Tre av fem kopplade feminism till kvinnor med kroppsbehåring på olika ställen. Det framgår tydligt ur svaren att de mest radikala feministerna kopplas till den här stereotypen av en feminist. Det var tydligt att några av respondenterna tidigare inte ville identifieras med feminism då det fanns en uppfattning om att feminister inte rakar sig. Respondenternas sätt att uttrycka sig om kroppsbehåring kan liknas med att kvinnor med kroppsbehåring inte anses vara attraktiva, vilket kan leda till att en kvinna kanske inte vill identifiera sig med feminism endast eftersom hon inte vill bli sammankopplad med en kroppsbehårad kvinna.

Beverly Skeggs menar i sin bok *Att bli respektabel* att feminister blir bemötta med mycket negativitet i sociala medier. Medier kan framställa feminister som groteska kvinnor medan de kvinnor som inte identifierar sig med begreppet framställs som attraktiva och respektabla kvinnor.¹¹⁹ En sådan bild kan påverka synen på hur en kvinna bör vara och hur en identifiering med feminism kan skapa motsättningar mot idealet. Skeggs talar även om vikten för många kvinnor att bli respektabla som kvinnor. Den här respektabla sidan lysas starkt i respondenternas syn på hur mycket feminist de vill vara eftersom de inte vill kopplas ihop med en viss typ av feminist. Den typ av feminist de vill ta avstånd ifrån är en feminist som är konstruerad av stereotypa föreställningar. En sådan typ av konstruerad feminist anser många inte är feminin. Att inte raka sig skulle till exempel kunna ses som en icke-feminin handling. Därför går det att se kopplingar mellan ett avståndstagande mot feminism och en rädsla att

¹¹⁹ Skeggs, Beverly. 1999. S. 225f.

inte bli kopplad som feminin. Att ta avstånd från feminitet och att ens bli kopplad som icke-feminin skapar motsättningar i respektabiliteten i att vara kvinna.¹²⁰

Även stereotypen om att feminism grundas i mansförakt finns representerad bland respondenternas svar i intervjuerna. Det finns en tydlig rädsla hos några av respondenterna att bli karakteriserade som manshatare om de identifierar sig med feminism. Två av respondenterna var noggranna med att understryka *hur* mycket feminist de är på grund av att de vill göra tydliga gränsdragningar mellan sig själva och de mest extrema feministiska åsikterna som i vissa fall utgår från manshat. Alla fem respondenterna underströk att det i talet om feminism finns något sorts manshat representerat. En av respondenterna menade att manshat endast finns representerat hos en viss typ av feminister och att den typ av feminist som hatar män även kan vara en kvinna med kroppsbehåring som karakteriseras utifrån andra stereotyper. En av respondenterna menade att hon vägrade att kalla sig för feminist när hon trodde att ett sådant mansförakt var utmärkande för en identifiering. Men genom kunskap om begreppets innebörd ändrade hon åsikt och ville därefter identifiera sig med begreppet. Det framgår i Skeggs bok att stereotypen manshatande feminister inte är en ny fördom om feminister utan att den har funnits länge i talet om feminister. Skeggs menar att eftersom feminister skildras som manshatare så skapas motstånd mot feminism och det påverkar människors vilja att identifiera sig med begreppet.¹²¹ Respondenterna i den här uppsatsen kunde inte ge någon förklaring till varför det finns ett manshat kopplat till bilden av feminister men det var tydligt att respondenterna påverkades av detta. Eftersom stereotypa föreställningar har fått en sådan stor inverkan på feminism som begrepp så är det djupt inrotat i diskursen kring feminism och är på så vis en del av feminismens historia och kan därför vara svår att få bort i talet om feminism. Det kan därför vara en förklaring till att respondenterna valde att lyfta fram stereotypen och poängera ett icke-manshat.

Några av respondenterna påpekade att tanken om feminister som manshatare skapas när människor inte vet vad begreppet feminism står för. Frågan blir vad för kunskap som krävs för att en inte ska påverkas av stereotypa föreställningar om feminism och feminister. Några respondenter menar att det är enkelt att skapa förutfattade meningar om ett begrepp som är så luddigt och oklart för så många andra. Flera av respondenterna menar att stereotyper påverkar de personer mest som inte har någon kunskap om feminsmens betydelse.

¹²⁰ Skeggs, Beverly. 1999. S. 253ff.

¹²¹ Skeggs, Beverly. 1999. S. 227f.

Det talades också om feminismens påverkan på de maktstrukturer som finns i samhället och vad som kommer att hända om feminismen bidrar till att kvinnors makt i samhället ökar på bekostnad av männens. En av respondenterna menade att feminismen kommer att bidra till mindre makt för män vilket enligt henne är ett nederlag för jämställdheten. Hon menade att kvinnan ska höjas och bli jämställd, inte gå om mannen och ”ta över” hans rättigheter. Respondenten underströk att den här funderingen baseras på en ökad utveckling av feminism i Sverige. Bidragande effekter kan då bli att mannen blir underlägsen kvinnan. I den här diskussionen lös även den stereotypa föreställningen om kvinnans kamp mot makt igenom. Kvinnans kamp kan enligt en respondent gå till överdrift. En överdrift som har som det slutgiltiga målet att utesluta männen. Skeggs lyfter fram att det feministiska arbetet ständigt fått kritik för att vara för extremt. Den extrema feminismen lyftes fram av respondent 3. Enligt henne kommer feminism kommer att bidra till ökad ojämlikhet eftersom mannen kommer att hamna i skymundan. Hon uttryckte det som att det finns en rädsla hos män att inte bli hörda om feminismen fortsätter att utvecklas i den fart som den har gjort.

Skeggs menar att identifiering grundas på igenkänning. För att respondenterna i den här uppsatsen ska kunna identifiera sig med ett begrepp så måste det finnas en igenkänning i det tal som florerar kring feminism och feminister. Det har varit tydligt att igenkänningen om feminitet spelat en stol roll i hur respondenterna ställer sig till feminism. Vid tydliggörandet av hur mycket feminist några av respondenterna var så var det tydligt att de visade vad som inte kunde väntas av dem från feminismen. På ett sådant sätt säkerställdes respondenternas identifikation och det kunde därefter inte ske några misstolkningar av respondenternas ställningstagande till feminism.¹²²

Alla respondenter tydliggjorde att de inte kände igen sig i den feministiska kvinnan till fullo. Detta kan övervägas att vara stereotypa föreställningars fel om framförandet av en feminist. Det är tydligt att det råder en bristande överensstämmelse över hur den ”feministiska kvinnan” ska speglas. Skeggs poängterar att det är omöjligt för alla feminister att sammanknytas till en enda identitet. Därför kan det tolkas som att den ”feministiska kvinnan” aldrig kommer att kunna identifieras.¹²³ Just därför går det återigen att påstå att stereotyper bidrar till förekomsten av hur en feminist bör vara.

¹²² Skeggs, Beverly. 1999. S. 259f.

¹²³ Skeggs, Beverly. 1999. S. 262.

10.2 Beskrivning av respondenternas handlande utifrån idealtyper

Det framgick tydligt att en av respondenterna blev styrd av *känslomässiga handlingar*. Respondentens känslor kring feminism styrde hennes svar under intervjun. Respondenten var noga med att poängtera att hon inte ville identifieras med feminism och hon framförde argument genom känslomässiga ordval. Respondenten uttryckte en rädsla över den feminism som finns i Sverige idag. Hon menade att svensk feminism kan kopplas ihop med den som framställdes i serien *Fittstim*. Hon använde ord som förskräckt, rädd och arg när hon talade om feminism. Respondenten beskyllde feminister och även media för den bild hon har av feminism idag. Enlig henne missbrukas feminismen av extremfeminister.¹²⁴

En annan respondent beskrev feminism enligt vad som kan kallas *traditionell handling*. Hon framförde sina åsikter genom att tala om hur feminismen har sett ut och hur den traditionella bilden av feminismen påverkar identifiering med begreppet idag. Respondenten underströk att det är samhället som har skapat den negativa bilden av feminism idag genom att göra mannen till norm. Hon menade även att samhället skapat en bild av att Sverige är ett jämställt land, men respondenten ifrågasatte detta och gav exempel på mammor i hennes närhet som går ner i tid för att vara mamma med lägre lön som följd medan mannen fortsätter sin karriär. Respondenten sa även att hon ””tror att män har skapat bilden av att feminism är negativt på grund av att det finns rädslor att det ska förändras.”¹²⁵ Respondenten menar att människosynen spelar roll. Den förvrängda synen på kön är utmärkande i kvinnligt förtryck idag. Respondenten menar att den feminism som finns till stor del i Sverige idag grundar sig i ett traditionsenligt sätt att tänka. Traditioner om att mannen är normen och att det därefter blir en förvrängd syn på det manliga och det kvinnliga könet. Den här synen kan jämföras med de värderingar som ligger till grund för traditionsenliga handlingar. Vi människor handlar utefter vad som väntas av oss genom de värderingar som länge funnits i samhället. På så sätt kan dessa värderingar ses som ideal eftersom de länge förklarar den ”verklighet” vi lever i idag.¹²⁶

En respondent talade även om feminism i termer av *traditionell handling*. Respondenten menar att anledningen till att det finns kvinnligt förtryck är att det finns inbyggda normer i hur det ska vara att vara tjej eller kille. Hon menar att det är ett inlärt beteende att vara ett visst kön och att det automatiskt faller sig naturligt att män ska bära tunga saker medan kvinnor ska pyssla. Hon menar att påföljderna av att trotsa det traditionsenliga sättet att se på kön får

¹²⁴ Respondent 3.

¹²⁵ Respondent 4.

¹²⁶ Moe, Sverre. 1995. S. 28.

följande konsekvens: ”När folk sätter sig emot detta så blir det okänt för många som vant sig vid att det ska vara på ett visst sätt.”¹²⁷

En annan respondent talade om feminism utifrån *värderationell handling*, det vill säga hon har ett tydligt mål med de åsikter hon har om feminism och dessa utgår från ett politiskt förhållningssätt. Hon talade om den makt som finns representerad bland det manliga könet i Sverige idag. Hon förklarade den här problematiken på följande sätt: ”Det viktigaste är att kvinnor är representerade i politiken. När det gäller kvinnofrågor så måste kvinnorna vara där för att det ska bli ett genomslag.”¹²⁸ Respondenten nämnde ideal som är grundade på ett överordnat mål om kvinnlig representation i maktpositioner. För att få ett feministiskt genomslag menar hon att det måste ställas krav på att höja det kvinnliga värdet och därför fokusera på att förbättra kvinnornas position i samhället.

En respondent talar om feminism utifrån *målrationella handlingar*. Detta betyder att hon beskriver de förändringar som behöver ske för att feminismen ska kunna få större utrymme och genomslag. Hon menar bland annat att det krävs åtgärder mot de orättvisor som finns på arbetsplatser. ”Om två personer gör samma jobb ska de även ha samma lön för det.”¹²⁹ Det kan tolkas som att respondenten vill se feminismen bidra till ökad kunskap och medvetenhet om begreppets tillgångar för samhället och i bästa fall om de orättvisor som sker på arbetsplatsen. Kampen för jämställdhet ska fungera som ett gemensamt mål mot det syfte som feminismen har. För att sprida ordet om feminism så menar respondenten att följande är en bra metod: [...] man borde inrikta sig mer på kunskap och kunna definiera begreppet så att alla förstår innebörden.¹³⁰

Det är viktigt att poängtera att respondenternas intervjuer i sin helhet inte kan definieras som en handling enligt rationalitetsbegreppet. Jag understryker det sätt som respondenterna beskriver feminism på med hjälp av idealtyper utifrån rationalitetsbegreppet och kan därför se vissa tendenser som får svaren att peka mot vissa håll.

Tre av fem respondenter håller med särartsfeminismens idealtyp om det mest lämpade tillvägagångssättet mot kvinnoförtryck. Detta är att acceptera biologiska skillnader och därefter jobba för att kvinnors naturligt medfödda egenskaper värderas bättre. En av respondenterna tyckte att det är viktigt att se alla typer av kvinnligt förtryck, inte enbart de

¹²⁷ Respondent 2.

¹²⁸ Respondent 5.

¹²⁹ Respondent 1.

¹³⁰ Ibid.

mest framträdande. Därför kunde hon förstå radikalfeminismens idealtyp om att motverka förtryck. En annan tyckte att det är viktigt att förändra den kvinnliga normen för att kunna hantera kvinnoförtryck och på så vis kan hennes åsikt likställas med den idealtyp som representerar liberalfeminismen. På grund av att tre respondenter höll med särartsfeminismens idealtyp för tillvägagångssätt mot kvinnoförtryck blev denna inriktning mest framträdande bland respondenterna i den här studien.

Respondenterna lyfte fram följande feministiska budskap: ”Jämn arbetsmarknad!”¹³¹, ”Vi vill ha övertag! Nu är det vår tid!”¹³², ”Vår framtid flickorna!”¹³³, ”Mer plats åt kvinnorna!”¹³⁴ och ”Lika lön för alla!”¹³⁵

”Lika lön för alla” och ”jämn arbetsmarknad” kan liknas med varandra då båda budskapen grundas i ojämlikheter på arbetsplatsen. Dessa budskap kan tolkas spegla liberalfeminismens idealtypiska budskap om kvinnor och mäns lika förutsättningar och rättigheter i samhället. Liberalfeminister menar att strukturerna mellan könen är tydliga i arbetslivet där kvinnan inte har samma förutsättningar som mannen. Strukturerna styr människor och istället för att en individ bedöms utifrån kompetens så möts kvinnan av strukturella orättvisor.¹³⁶

”Vi vill ha övertag! Nu är det vår tid!”, ”Vår framtid flickorna!” och ”Mer plats åt kvinnorna!” speglar alla det radikalfeministiska idealtypiska budskapet som finns representerat i den här studien: ”Det är kvinnornas tur att få vara det framträdande könet!” Kvinnans ökade makt är central i budskapen vilket kan tolkas vara utmärkande för radikalfeministiska budskap.

”Vi vill ha övertag! Nu är det vår tid!” är ett budskap som en respondent var orolig över. Hon menade att det är feminister som sådana som sprider sådan propaganda som bidrar till att det finns negativa bilder av feminismen. Respondenten uttryckte sig på följande sätt: ”De extrema feministerna ska inte höras, utan mer de andra feministerna utan de framträdande extrema åsikterna.”¹³⁷ Budskapet kan alltså karakteriseras in som ett radikalfeministiskt budskap men respondenten tryckte på det negativa bakom ett sådant budskap.

¹³¹ Respondent 2.

¹³² Respondent 3.

¹³³ Respondent 4.

¹³⁴ Respondent 5.

¹³⁵ Respondent 1.

¹³⁶ Genf, Linda. 2001. S. 88.

¹³⁷ Respondent 3.

Det var ingen respondent som talade om biologiska skillnader som ett viktigt feministiskt budskap och därför blev särartsfeminismen inte representerat av respondenterna med avseende på den här frågan.

10.3 Metoddiskussion

De kvalitativa forskningsintervjuerna har fungerat väl som metodologisk ansats i den här studien. Genom noggranna riktlinjer och etiska bedömningar har jag på ett akademiskt hederligt sätt kunnat hantera de intervjuer som har legat till grund för studien.

Jag är väl medveten om att jag aldrig hade kunnat utföra lyckade intervjuer utan mina respondenters välvillighet i processen. De färdiga intervjuerna är en färdig produkt av lyckade samtal om respondenternas uppfattningar och relation till begrepp som kan tolkas vara känsliga för en del människor eftersom det finns så mycket olika uppfattningar av begreppen. Genom respondenternas ärliga och villiga deltagande har jag kommit fram till slutsatser som svarar på de frågeställningar som uppsatsens syfte vill få besvarade.

Jag är tacksam för beslutet att genomföra kvalitativa intervjuer istället för kvantitativa enkätundersökningar. På så sätt har jag fått möjligheten till den personliga interaktionen i andra människors tänkande kring ett begrepp som feminism. Det har på det sättet lett till att det har blivit djupare diskussioner kring ett begrepp och inte enbart det mest framträdande åsikterna hos respondenterna.

Det har varit väldigt roligt och privilegierande att göra djupintervjuer med respondenter. En kvalitativ forskningsintervju har fungerat bra som metodologisk ansats i en undersökning om feminism. Detta har jag kommit fram till eftersom jag har genom undersökningen märkt hur mycket åsikter som florerar kring begreppet. Den interaktion jag fått i respondenternas uppfattningar har även fungerat bra i samband med de feministiska perspektiven, stereotyper och idealtyperna som tillsammans fungerat som en teoretisk ansats för att förstå uppfattningar om feminism, feminister och andra feministiska frågor.

Det var glädjande att mina respondenter valde att svara på alla frågor. På grund av det kunde jag få ut så mycket som möjligt ur intervjuerna. Ibland var det tydligt att respondenterna behövde mer betänketid på vissa frågor och ibland kunde även svaren innehålla osäkerhet men genom ett aktivt deltagande kunde jag som intervjuare och respondenten föra en dialog om alla frågor vilket ledde till en mindre pressad situation för den som blev intervjuad och det ledde även till ett glatt möte med intressanta utfallsvinklar. Jag vill poängtera att det inte var

ett medvetet val att respondenterna inte representerade alla åldrar i min urvalsgrupp. Tre av respondenterna är 23år och två av dem är 21år. Detta var en ren slump och inget avsiktligt i urvalet av respondenter.

10.4 Slutdiskussion

Till att börja med framgick det tydligt i studien att synen på feminism och feminister var delad bland respondenterna. Alla respondenter hade en klar bild av vad feminism är för något men dessa bilder skiljer sig åt. Vare sig det var en positiv eller negativ bild som styrde respondenternas svar så visste alla respondenter vad de associerar med begreppet och hur de skulle beskriva en feminist som ställer sig bakom begreppets innebörd.

Innan påbörjat arbete hade jag föreställningar om vilka resultat intervjuerna skulle ge. Jag antog att stereotypa föreställningar skulle finnas i talet om feminism och feminister under intervjuerna. Jag hade dock inte trott att stereotyperna skulle vara så framträdande i svaren bland studerande kvinnor. Flera stycken påpekade att stereotyper påverkar deras världsbild av feminism och att de därför inte vill identifieras med vissa typer av feminister eller feministiska inriktningar. Det var endast en av fem respondenter som påverkades av stereotyper på ett sådant sätt så att hon inte vill identifieras med feminism. De andra fyra respondenterna hade en mer positiv syn på feminism. Det kunde dock uppfattas som märkligt att feminister beskrivs som oattraktiva kvinnor eftersom stereotypen om dem är att de inte rakar sig och behåller därför all kroppsbehåring. Respondenterna som tog upp den här stereotypen i talet om feminister drog tydliga särlinjer mellan sig själva och en sådan feminist. En respondent menade att vi måste förändra de kvinnliga normerna för att få bort det kvinnliga förtrycket men hon valde ändå tydligt skilja på sig själv och en kroppsbehårad kvinna. Ett sådant beteende kan liknas med en rädsla för att inte anses vara feminin, vilket innebär att kvinnor vårdar sina kroppar för att få ett mer attraktivt utseende. Hur en framställs för andra kan tolkas vara viktig för de respondenter som tydliggjorde en icke-identifiering med feminister som hatar män och inte rakar sig under armarna.

Studien har genom ovanstående argument påvisat att stereotyper påverkar respondenternas syn på feminism och feminister. Det gick att utläsa en tydlig rädsla hos några av respondenterna för att bli sammankopplade med radikalfeminister. Det var tydligt att se utifrån respondenternas svar att stereotyper om feminism kan kopplas ihop med de mest extrema feminister och inte en ”vanlig” feminist. På så vis blir radikalfeminismen, som enligt många är den mest extrema inriktningen inom feminism, hårt drabbad av stereotyper. Det

skapades ett intressant läge när idealtyperna som representerade radikalfeminismen kunde likställas flera gånger med några av respondenternas svar. Sådana idealtyper var bland annat det feministiska budskap som respondenterna ansåg var viktigt att framföra.

Olika intresseområden inom feminism var framträdande från respondenterna. Två respondenters svar fokuserades kring ojämlikheter i arbetslivet. En annan var tydlig med att hon ville se en förändring på människors föreställningar om feminism genom att tala om feminism i en tidigare ålder. En sista respondent menade att det behöver ske förändringar bland maktpositioner där mannen idag har ett stort övertag. Dessa olika punkter tryckte respondenterna på. Det blir därför tydligt att feminism är ett mer komplext begrepp än vad jag först anade när jag började studera ämnet.

De mest idealliknande svaren som kan kopplas ihop med liberalfeminismens idealtyper är de svar som har fokuserat på en förändring av könsnormer i samhället. Några av respondenterna har dragit historier om situationer där tjejer förväntas bete sig ”tjejigt” och killar förväntas bete sig ”killigt”. En respondent menade att dessa inbyggda egenskaper genom kön skapar ojämlikheter både för det kvinnliga och manliga könet. För att förändra en sådan situation menar liberalfeminismen att könsidealerna måste kastas bort och istället se individer, inte kön.

Idealtyperna inom särartsfeminismen kunde även de kopplas ihop med några av de svar som respondenterna gav. I pratet om biologiska skillnader var särartsfeminismen mest framträdande. Flera respondenter menar att det är viktigt att höja kvinnans naturliga egenskaper och det kan fungera som ett bra tillvägagångssätt mot kvinnoförtryck.

Det stereotypa uttrycket som nämndes tidigare i studien att ”De är likadana allihopa”. Detta uttryck brister i vetenskapliga och sanningsenliga grunder. Fastän radikalfeminismen anses vara extrem och radikalvänster så behöver inte det betyda att alla som identifierar sig med radikalfeminismen är extrema som hatar män.

Resultaten av undersökningen kan påvisa att det går att se att vissa av respondenterna ger idealtypiska svar som kan kopplas ihop med de idealtyper som representerar de olika perspektiven men det är samtidigt tydligt att ingen respondent kan beskrivas som en idealtypisk feminist inom något av de valda perspektiven. Ingen av respondenterna kan möjligen karakteriseras in i någon speciell feministisk inriktning eftersom ingen kan passa in i den ”rena” typen av feminist utifrån de valda perspektiven eftersom idealerna är konstruerade. Att utgå från idealtyper har dock hjälpt mig att undersöka mitt syfte och svara på mina

frågeformuleringar. För att nå ett pålitligt resultat har det varit viktigt att påvisa att idealtyper inte utmärker en individ utan endast speglar individens tankesätt om feminism.

Genom att använda en nyanserad teoretisk ansats som genomsyras av både feministiska perspektiv, stereotyper och idealtyper har jag kommit fram till slutsatser som har bidragit med förståelser av hur människor ställer sig till ideologiska begrepp. Jag har genom intervjuerna kunnat styra studiens utformning och därför kunnat ställa mer djupgående frågor om feministiska faktorer som bland annat biologiska skillnader, kärnan till kvinnoförtryck och manlig dominans i samhället. Genom att studera respondenternas svar har jag kunnat skapa en förståelse som grundar sig i stereotyper och idealtypers extrema påverkan på människor. Fastän fyra av fem respondenter ville identifiera sig med begreppet feminism kunde det tolkas att de inte bemötte begreppet feminist med öppna armar. De visade tydliga tecken på att feminist är ett mer negativiserat begrepp än feminism. Feminism som ideologisk, politiskt och socialt begrepp är så brett att det är svårt skapa idealbilder som överensstämmer på alla inriktningar. Feminister blir däremot måltavlor för de kollektiva och fördomsfulla stereotyperna endast på grund av en identifiering med begreppet.

Det tydliga är hur feminister bidrar till en ökad negativ syn på feminism. På så vis är det tydligt att feminism och feminister blir som kollektiva begrepp med stor påverkan på varandra. Det är inte lika bagatelliserat att säga att en tycker att feminism är ett positivt begrepp med stor innebörd än vad det är att säga: Jag är feminist. Vid en sådan identifiering får personen direkt tilldelade egenskaper som är konstruerade utifrån bilden av feminister genom som florerat i historien och som utmärks genom olika feministiska perspektiv.

11. Sammanfattning

Den här studien har grundats i kvalitativa forskningsintervjuer med kvinnor i åldern 20–25. Syftet har varit att ta reda på hur dessa kvinnor uppfattar feminism som ett ideologiskt, politiskt och socialt begrepp men även feminister som identifierar sig med feminismen. För att studera hur deras uppfattningar är utformade har jag studerat dessa genom att använda en teoretisk förståelse som är kombinerad av liberalfeministiska, radikalfeministiska och särartsfeministiska epistemologier, stereotypa föreställningar och även Max Webers sociologiska verktyg: idealtyper. Jag har genom användandet av tre teoretiska lägen kunnat se hur uppfattningar påverkas utifrån stereotypa föreställningar och ideal och hur dessa kan likställas med de tre valda feministiska inriktningarna. Jag har grundligen gått igenom de olika förståelserna kring de tre valda feministiska inriktningarna, stereotyper och idealtyper för att kunna ta med dessa in i analys och diskussion. Användandet av dessa teoretiska inslag har varit att undersöka hur föreställningar och ideal påverkar kvinnors ställningstagande till en identifiering med feminism men även hur dessa påverkar synen på begreppen feminism och feminister. Genom att använda en kvalitativ forskningsstudie har jag kunnat gå djupare in på de frågor som har legat som en grund för intervjuerna genom att ta del av en mänsklig interaktion där jag har fått delat respondenternas världsbild om feminism.

Mitt syfte med den här studien har uppnåtts med hjälp av en noggrann struktur genom hela studien där jag systematiskt har gått igenom de delar som har varit viktiga att klargöra innan en genomförbar intervjuprocess. För att hålla mig till syftet har jag även fått återkomma till de teoretiska kombinationerna under hela processen. Jag har även fått hålla mig till strikta riktlinjer inom den metodologiska ansatsen för att på ett akademiskt och vetenskapligt korrekt sätt hantera de intervjuer som fungerar som ett grundläggande primärmaterial i den här studien.

Genom mina respondenters välvilliga bemötande och deltagande under intervjuerna har jag genom värlarbetad analys och diskussion kommit fram till svar på mina frågeställningar. I korta drag har resultatet visat på att kvinnorna påverkas av stereotypa föreställningar som finns i talet om feminism och feminister. Kvinnornas uppfattningar och åsikter kunde även likställas och jämföras med de idealtyper som blivit representerade ur de tre valda feministiska perspektiven. Idealtyperna inom rationalitetsbegreppet kunde även användas för att beskriva hur respondenterna kommer fram till sina åsikter utifrån bakomliggande historiska generaliseringar och framtida ideal.

12. Fortsatt forskning

För att vidarutveckla den här forskningen kan en göra kvalitativa djupintervjuer med både kvinnor och män för att sedan jämföra om det finns skillnader i tankesättet om feminism hos de olika könen. I en sådan forskning hade jag kunnat utgå från samma struktur och även kunnat ha liknande frågeställningar men ändra urvalsgruppen.

En annan utfallsvinkel hade kunnat vara att göra kvantitativa enkätundersökningar med fler respondenter för att vidga undersökningen. I ett sådant fall hade en idé varit att göra enkätundersökningar bland studenter, både män och kvinnor, som finns representerade från olika utbildningar för att kunna dra jämförelser hur förståelsen om feminism kan konstrueras av de val som en gör i livet. I detta fall ett val av utbildning som senare leder till ett, i många fall, specifikt yrke. Enkätundersökningarna hade också kunnat rikta sig på kvinnor och män i olika åldrar. Det hade varit intressant att undersöka olika åldrar som män och kvinnor representerar. En idé här är att använda 60 respondenter med 20 respondenter i varje åldersgrupp och där män och kvinnor ska vara lika representerade.

En skulle också kunna göra en liknande undersökning fast använda andra feministiska perspektiv. Dessa perspektiv skulle kunna vara sådana som ej är lika utbredda och vanliga som de tre valda perspektiven i den här uppsatsen. Exempel på sådana perspektiv skulle kunna vara Anarkafeminism, Queerfeminism och Ekofeminism.

13. Källförteckning

Litteratur

Donovan, Josephine. *Feminist Theory, The Intellectual Traditions of American Feminism*. New York: The Continuum Publishing Company. 1991.

Esaiasson, Peter. Oscarsson, Henrik. Gilljam, Mikael. Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3. Uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB. 2007.

Genf, Linda. Fri som fågeln men fången i buren – om strukturernas makt över individen i arbetslivet. I *Liberal feminism*, Lars Leijonborg (m fl.). S. 87- 97. Stockholm: Ekerlids Förlag. 2001.

Goode J. William. *A Note on the Ideal Type*. I *Max Weber Critical Responses*, edited by Bryan S. Turner. S. 222-225. 2. Uppl. London: Routledge. 1999.

Hallberg, Margareta. *Kunskap och kön. En studie av feministisk vetenskapsteori*. Göteborg: Daidalos AB. 1992.

Hinton R. Perry. *Stereotyper, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur. 2003.

Kvale, Steinar. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur. 1997.

Lantz, Annika. *Intervjumetodik*. 2. Uppl. Studentlitteratur. 2007.

Leijonborg, Lars. Liberal Feminism – befriande positiv. I *liberal feminism*, Lars Leijonborg (m fl.). s 9-31. Stockholm: Ekerlids Förlag. 2001

Ljung, Margareta. Feministisk teori. I *Moderna samhällsteorier, tradition, riktningar, teoretiker*, Per Månsson (red). S. 220-260. Stockholm: Bokförlaget Prisma. 6. Uppl. 2003.

Magnusson, Eva. *PSYKOLOGI OCH KÖN. Från könsskillnader till genusforskning*. Bokförlaget Natur och Kultur. 2002.

Moe, Sverre. *Sociologisk teori*. Lund: Studentlitteratur. 1995. (Svenska utgåvan).

Robert, Rigmor. Uvnäs Moberg, Kerstin. *HON & HAN födda olika*. Brombergs Bokförlag. 1994.

Skeggs, Beverly. *Att bli respektabel. Konstruktioner av kön och klass*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB. 1999.

Thompson, Denise. *Radical feminism today*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage Publications Ltd. 2001.

Öfverberg, Ulf. Liberal feminism I historisk och ideologisk belysning. I *Liberal feminism*, Lars Leijonborg (m fl.). S. 109-128. Stockholm: Ekerlids Förlag. 2001.

Elektroniska dokument/artiklar

About.com. Sociology. Ideal Type. By: Ashley Crossman.

http://sociology.about.com/od/I_Index/g/Ideal-Type.htm (Hämtad: 2014-05-09).

Boschini, Anne. Muren, Astri. Palme, Mårten och Persson, Mats. ”Vetenskapliga sanningar och feministiska myter”. nr 6, 2011. Årgång 39. <http://nationalekonomi.se/filer/pdf/39-7-abammppmp.pdf> (Hämtad: 2014-05-24).

Feministiskt initiativ. <http://feministisktinitiativ.se/politik/var-politik/> (Hämtad:2014-05-17).

Feministiskt initiativ. <http://feministisktinitiativ.se/fi-firar-nio-ar-med-7-300-nya-medlemmar/> (Hämtad: 2014-05-17).

Ideal type. Dictionary.com. © Encyclopedia Britannica, Inc.. Encyclopedia Britannica, Inc.. <http://dictionary.reference.com/browse/idealtyp> (accessed: May 09, 2014).

Idealtyper. Nationalencyklopedin. www.ne.se/idealtyp (Hämtad: 2014-05-09).

Larsson, Lisbeth och Manns Ulla. Feminism. Nationalencyklopedin. www.ne.se/feminism (Hämtad: 2014-05-17).

Moi, Toril. “I Am Not a Feminist, But . . .”: How Feminism Became the F-Word”.

Publicerad: 2006. The modern language association of America.

http://www.torilmoi.com/wpcontent/uploads/2009/09/Moi_PMLA_2006.pdf (Hämtad: 2014-05-23).

På tal om kvinnor och män. Lathund i jämställdhet. Statistiska centralbyrån. 2012.

http://www.scb.se/statistik/publikationer/LE0201_2012A01_BR_X10BR1201.pdf (Hämtad: 2014-05-17).

Riksförbundet för sexuell upplysning, RFSU. Viktiga årtal och reformer. Publicerad: 2009-12-22. Uppdaterad: 2010-09-13 <http://www.rfsu.se/sv/Om-RFSU/RFSUs-historia/Viktiga-artal-och-reformer/> (Hämtad: 2014-04-26).

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL. Kvinnors sexualitet, könsbyte och lesbisk separatism. Publicerad: 1999-12-21. <http://www.rfsl.se/?p=3815&aid=5729> (Hämtad: 2014-05-05).

Sifo och SvD-GP. *Väljarbarometern*. 2014. http://www.tns-sifo.se/media/510648/vb_maj_2014_svd.pdf (Hämtad: 2014-05-23).

Sifo och SvD-GP-SkD. *Väljarbarometern*. 2010. <http://www.tns-sifo.se/media/281796/vb%20maj%202010%20svd.pdf> (Hämtad: 2014-05-23).

Strand, Ingela och Johansson, Catharina. *Uppfattningar om feminism, Kvinnligt/manligt och jämställdhet*. C-uppsats. Halmstad Högskola. 2006. <http://www.hh.se/download/18.70cf2e49129168da0158000121441/1341267799253/Johansson%2C+Catharina+%26+Ingela+Strand.+Uppfattningar+om+feminism%2C+kvinnligt+manligt+och+j%C3%A4mst%C3%A4lldhet..pdf>

Ström, Per. "Feministerna har inte kunnat hantera sin framgång." *Dagens nyheter*. Publicerad: 2012-02-10. <http://mobil.dn.se/kultur-noje/kulturbedatt/per-strom-feministerna-har-inte-kunnat-hantera-sin-framgang/> (Hämtad: 2014-05-24).

Ström, Pär. *Sex feministiska myter*. Stiftelsen Den nya välfärden. 2011. http://www.dnv.se/wp-content/uploads/2013/09/Sex_feministiska_myter_bok.pdf (Hämtad: 2014-05-24).

Sveriges riksdag. *Sveriges placering i jämställdhetsrankning*. Publicerad: 2011-12-12. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Fragor-och-anmalningar/Svar-pa-skriftliga-fragor/Sveriges-placering-i-jamstalld_GZ12205/ (Hämtad: 2014-05-17).

SVT Nyheter. Valnattsresultat för EU-valet 2014. Uppdaterad 2014-05-26). <http://www.valresultat.svt.se> (Hämtad: 2014-05-26).

Särartsfeminism. *Nationalencyklopedin*. <http://www.ne.se/sarartsfeminism> (Hämtad: 2014-05-14).

Valmyndigheten. Val till Europaparlamentet – Röster. Publicerad: 2009-06-11.

<http://www.val.se/val/ep2009/slutresultat/rike/> (Hämtad: 2014-05-26).

Respondenter

Respondent 1 – 23 år – Malmö.

Respondent 2 – 23 år – Lund.

Respondent 3 – 23 år – Helsingborg.

Respondent 4 – 21 år – Kristianstad.

Respondent 5 – 21 år – Lund.

Bilaga – Intervjun

Del 1.

1. Beskriv dina accessioner kring begreppet feminism?
2. Hur skulle du beskriva en feminist?
3. Identifierar du dig själv med feminismen?
4. Påverkas din syn på feminister av de stereotypa föreställningarna som framställs i talet om feminism och feminister?
5. Tycker du att feminismen bidrar till ökad jämställdhet i Sverige?
6. Idag finns det mycket negativa bilder av feminism. Varför tror du detta är så?

Del 2.

7. Vad anser du vara den viktigaste frågan för feminismen att driva?
8. Anser du att kvinnor utsätts för förtryck i Sverige?
9. Många feminister menar på att samhället styrs av en manlig dominans. Håller du med om detta?
10. Hur ser du på biologiska skillnader mellan män och kvinnor? Är biologiska skillnader naturliga från födseln eller kan dessa konstrueras av miljö och kultur?
11. Anser du att kvinnor och män har samma förutsättningar i arbetsmiljö, skolmiljö och i sociala sammanhang?
12. Vad anser du vara kärnan till förtryck idag?
13. Vilket av följande tillvägagångssätt mot kvinnoförtryck anser du vara mest lämpat?
 - a) Acceptera biologiska skillnader och därefter jobba för att kvinnors naturligt medfödda egenskaper värderas bättre
 - b) Se alla typer av kvinnligt förtryck. Inte enbart de mest framträdande.
 - c) Förändra den kvinnliga normen

d) Annat...

14. Beskriv ett typisk feministiskt budskap enligt dig.